

ČÍSLO VYDANIA: 02/2021

elsa

The European Law Students' Association

Trnava

ISSN 1338 - 6603 (tlačená verzia)
ISSN 1338 - 4821 (online verzia)

Editoriál

Ako relevantné vedia byť aj v dnešnej dobe renesančné fresky? Napríklad táto z Portugalska - Alegória dobrého a zlého sudcu. Už na prvý pohľad je rozpoznateľný ten zlý sudca. Detail diabla za jeho chrbtom a jeho dvojtvárnosť. Vážny ostrý pohľad na človeka prístupujúceho s úplatkom. A keď natočí tvár, usmieva sa na ďalšieho človeka, ktorý taktiež prichádza s úplatkom, a vystiera k nemu ruku. V prospech koho vlastne rozhodne?

Na druhej strane, dobrého sudcu tu symbolizujú dvaja anjeli a na tvári má nič-neprezrádzajúci pohľad smerujúci vpred. Ukazuje nám model spravodlivosti, očakávania spoločnosti či odraz reality? Ale aká relevancia.

Za históriou a jej významom pre naše právne poriadky sa obrátili aj autori odborných článkov. Jeden týkajúci sa rímskeho práva a postavenia senátu v rímskej ústave, druhý Československa a otázky trestu smrti. Pandémia stále nepominula a ďalší odborný článok poukazuje na jej odraz nielen vo vzťahu k právu Európskej únie, ale aj vo vzťahu k tretím štátom. A to, že problematika referenda taktiež stále hýbe našou spoločnosťou, rovnako reflektuje aj jeden z odborných článkov. Dôležitosť férového správania sa zase venoval workshop organizovaný našou fakultou, o ktorom sa píše v študentskej časti. Dočítať sa môžete ale aj o novinke z legislatívnej dielne - konaní o potvrdení vydržania, ale aj o tom, ako môžete využiť čas počas štúdia, napríklad debatovaním alebo moot courtami, a zdokonaľiť sa pri tom v právnych zručnostiach.

Aj toto číslo časopisu bolo tvorené so záujmom, dúfajúc v zaujatie. Tak už len zaželať Vám príjemné čítanie. A nech je Vám umenie inšpiráciou.

S pozdravom,

Adriana Slezáková,
šéfredaktorka

Corpus Delicti Časopis Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave

Redakčná rada

Šéfredaktorka:

Bc. Adriana SLEZÁKOVÁ

Zástupkyňa šéfredaktorky:

Viktória KOLOŠTOVÁ

Redaktori:

Radka KARELLOVÁ

Bc. Dominika KUCHÁROVÁ

Miriam LESNÁ

Konzultantka:

Mgr. Monika MARTIŠKOVÁ, PhD.

Externé spolupracovníčky:

Mgr. Petra JANEKOVÁ

JUDr. Dominika KUČEROVÁ, PhD.

Interní odborní garanti:

JUDr. Katarína GEŠKOVÁ, PhD.

JUDr. Jakub LÖWY, PhD. LLM

JUDr. Mgr. Štefan SISKOVIC, PhD.

doc. JUDr. Eva SZABOVÁ, PhD.

Externá odborná garantka:

doc. JUDr. Alexandra LÖWY, PhD. LLM

Grafika:

Patrik ONDREJECH

Obálky:

JUDr. Filip JUROVATÝ

Patrik ONDREJECH

Adresa redakcie:

Časopis Corpus Delicti

Právnická fakulta

Trnavskej univerzity v Trnave

Kollárová 10, 917 01 Trnava

E-mail: corpusdelicti.tt@gmail.com

CORPUS DELICTI

Obsah odbornej časti

Priama, nepriama demokracia a referendum.....	4
Legal aspect of the provision of the Kaliningrad region with medications.....	7
Senát v rímskej republikánskej ústave.....	10
Pohľad na vývoj právnej úpravy trestu smrti v Československu v rokoch 1918 – 1990	14

Časopis Corpus Delicti je evidovaný Ministerstvom kultúry SR pod evidenčným číslom EV 4594/12.

Vychádza na pôde Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

V decembri 2021 vychádza dvadsiate druhé číslo obnoveného časopisu Corpus Delicti.

Zakladateľmi obnoveného časopisu Corpus Delicti boli: Mgr. Kristián Čechmánek, PhD., Mgr. Martin Császár, Mgr. Naďa Petříková.

Tlač zabezpečuje ExpresTlač, Kopčianska 15, 851 01 Bratislava.

Časopis vydáva ELSA Trnava, Kollárova 10, 917 01 Trnava v spolupráci s Právnickou fakultou Trnavskej univerzity v Trnave, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava.

Články v čísle 2/2021 editovali členovia redakčnej rady.

Odborné články v časopise Corpus Delicti podliehajú recenznému konaniu.

Vydané: december 2021, IČO: 36 093 971, periodicita vydávania: dvakrát ročne.

V prípade, ak sa chcete stať súčasťou časopisu Corpus Delicti, napíšte článok v rozsahu 3 – 7 A4 (písmo Times New Roman, veľkosť 12, jednoduché riadkovanie) na ľubovoľnú tému, samozrejme, týkajúcu sa práva, za článkom uveďte použitú literatúru a dodržiavajte citačné pravidlá podľa STN.

Článok spolu s farebnou fotografiou Vašej tváre zašlite na e-mailovú adresu: corpusdelicti.tt@gmail.com

V prípade, že nás svojím článkom zaujmete, bude uverejnený v najbližšom čísle 1/2022 pre letný semester ak. roku 2021/2022. Uzávierka pre číslo 1/2022 je 15.4.2021.

Príspevok musí byť recenzovaný. Redakcia si vyhradzuje právo článok upraviť čo do štylistiky a gramatiky, ako aj právo článok odmietnuť z kapacitných dôvodov.

Tešíme sa na Vaše príspevky!

Toto číslo časopisu vyšlo s finančnou podporou Elsa Trnava a Právnickej fakulty TU v Trnave.

elsa

The European Law Students' Association
TRNAVA

Priama, nepriama demokracia a referendum

Autor: Bc. Dominika Kuchárová

študentka druhého ročníka magisterského denného štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave a študentka druhého ročníka bakalárskeho denného štúdia na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Pozn.: Článok recenzoval JUDr. Jakub Neumann, PhD., ktorý pôsobí na Katedre teórie práva a ústavného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Za redakčnú radu Corpus Delicti recezný posudok vypracovala Viktória Kološťová. Článok bol ocenený v súťaži Cena Ernesta Valka 2021.

...

„Tak dobre, zvolili sme vás, aby ste nás zastupovali a rozhodovali niektoré veci za nás. Nechajme to tak, má to svoje výhody. Ale ak kedykoľvek pôjde o problém, ktorý sa nás bezprostredne dotkne, musíte sa nás pýtať, ako sa na to pozeráme.“¹

Jaroslav Kapr

1. Prezidentkin pozičný zugzwang

Pozičný zugzwang alebo inak nazvaná nevýhoda ľahu je situácia v šachovej partii, ak ešte máte možnosť s figúrkou ťahať, ale každý ťah vedie k výraznému zhoršeniu pozície. Presne v takomto postavení bola prezidentka Slovenskej republiky po tom, čo obdržala petíciu od vyše 585 000 občanov. Hoci nikto z kancelárie prezidentky nespochybnil dostatočný počet podpisov, v ceste ku konečnému rozhodnutiu zvoliť referendum stála referendová otázka. Aj preto sa prezidentka obrátila na Ústavný súd SR. Ak by sme sa hlbšie zamysleli, tak oficiálnym osobám konajúcim ako úradné osoby hovoríme, že so všetkými členmi svojho spoločenstva musia zaobchádzať ako s rovnými, a obvyklý priestor pre uplatňovanie seba samého sa v ich prípade nazýva korupciou.² Ak by prezidentka ako verejná činiteľka rozhodla akokoľvek, rozhodla by na základe vlastnej koncepcie spravodlivosti. Hoci sme počuli vlnu kritiky od niektorých politických strán či dokonca od časti občianskej spoločnosti, z právneho hľadiska je jej rozhodnutie legitímne a v konečnom dôsledku zistíme, že bolo i užitočné.

2. Odhodíme metafyzické povery bokom

Známa sentencia Vox populi, vox Dei („hlas ľudu, hlas boží“) naznačuje, že jediným bohom v demokracii je ľud.³ Podporuje to aj výrok, že „demokracia je vládou ľudu, prostred-

níctvom ľudu a pre ľud.“ Túto poveru napríklad podporoval právny teoretik Allan Hutchinson, ktorý tvrdil, že v demokracii nemôže existovať žiadna metafyzická moc, ktorá by mala prednosť pred vôľou ľudu.⁴ Dnes túto tézu spochybňujeme, pretože rovnako ako Hägerström si myslíme, že je to jedna z najviac zakorenených povier, aké občianska spoločnosť pozná. Právo nemôže byť definované vôľou štátu (ľudí), keďže štát je definovaný pomocou práva. Ide o začarovaný kruh.⁵ Trefne to vystihuje príklad súčasného prijímania zákonov na Slovensku. Povedzme, že zákonodarcu mení či novelizuje zákon, no ak by sme sa opýtali, koľko z ľudí, ktorí hlasujú za obsah zákona alebo proti nemu, reálne aj čítali jeho znenie a neriadili sa vôľou klubu či dohôd, (ne)ostaneme prekvapení, ak ich bude naozaj málo. Keď už ani zákonodarcovia veľakrát netušia, ktorý ten-onen zákon bol schválený, môžeme to očakávať od ľudí mimo parlamentu? Podľa Hägerströma musíme upustiť od takýchto metafyzických povier a uvedomiť si realitu ako právo funguje.⁶ Čo potom dáva zákonom silu, ak to nie je vôľa ľudu alebo zákonodarcu? Hägerström odpovedá jednoznačne: „naplnenie ústavnej procedúry.“⁷

3. Predčasné voľby nechceme a referendum si nedáme

Klasickým príkladom formalizmu je práve pohľad F. Schauera, ktorý parafrázuje Dworkina, keď hovorí, že právo plní podstatnú časť svojich úloh tým, že berie vážne pravidlá.⁸ Právny systém je tak tvorený pravidlami, ktoré si svojou povahou zasľúžia rešpekt. Nadväzujúc na túto teóriu, akceptujeme záver Ústavného súdu SR, no ani z našej strany sa nevyhne vecnej kritike, ktorá je podľa nás na mieste, aj popri rešpekte k vláde pravidiel.

3.1 Aktívne a pasívne volebné právo

Odporcovia súladu referenda o predčasných voľbách konštatujú, že v prípade úspešnosti referenda by išlo o prelomenie ústavnej úpravy trvania volebného obdobia poslancov.⁹

⁴ Blížšie pozri: HUTCHINSON, A.: *A 'Hard Core' Case against Judicial Review*. Harvard Law Review Forum, roč. 121, 2008, s. 60.

⁵ SOBEK, T., HAPLA, M. a kol.: *Filosofie práva*. Iurium Hand-book Series. Brno: Nugis Finem Publishing, 2020, s. 110.

⁶ COLOTKA, P., KÁČER, M., BERDISOVÁ, L.: *Právna filozofia dvadsiateho storočia*. Praha: Leges, 2016, s. 102.

⁷ METEŇKANYČ, O. M.: *Niekoľko úvah k škandinávskemu právnemu realizmu*. Uverejnené v: GABRIŠ, T.: *Nedogmatická právna veda*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 62 - 77.

⁸ SCHAUER, F.: *Thinking Like a Lawyer*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2009, s. 35.

⁹ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS. 7/2021 zo 7. júla 2021 (referendum o predčasných voľbách), bod 168. Názory podporujúce protiústavnosť posudzovanej referendovej otázky prezentovali napríklad Marián Giba, Vincent Bujňák alebo Ernest Valko

¹ KAPR, J.: *Co je demokracie*. Praha: Vydavatelství Slon, 1991, s. 62.

² DWORKIN, R.: *Law's Empire*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1986, s. 229.

³ SCHMITT, C.: *Constitutional Theory*. Londýn: Duke University Press, 2008, s. 266-267.

Ak sa bavíme o aktívnom volebnom práve, teda práve voliť, nesúhlasíme s tým, že by malo byť pod vplyvom úspešnosti referenda znemožnené. Protiargument podporuje uznesenie Ústavného súdu SR, ktorý deklaruje, že „ústava právu na zotrvanie v štátnej (verejnej) funkcii neposkytuje ochranu ako jednému zo základných práv upravených v čl. 30 ods. 1 ústavy.“¹⁰ Skutočnosť, že poslanci budú svoju funkciu vykonávať po dobu štyroch rokov podľa čl. 73 ústavy, a že k predčasnému ukončeniu mandátu môže dôjsť z dôvodu vzdania sa mandátu alebo rozpustenia parlamentu podľa čl. 81 a 82 spochyb-

“*Na tomto mieste je dôležité, aby sme pochopili, že referendum nie sú voľby.*”

ňuje doterajší štandard ochrany tohto práva, keďže od roku 1992 už vo viac ako tretine prípadov bolo volebné obdobie skrátené, pričom v každom jednom prípade bolo skrátené inak, ako v dôsledku rozpustenia parlamentu.¹¹

Čo sa týka pasívneho volebného práva, teda práve byť volený, prikláňame sa k názoru, že poslanci nebudú vylúčení z budúceho volebného aktu, ergo budú môcť kandidovať – hoci v predčasných voľbách – opäť. Neobmedzuje sa prístup k volebnému právu, naopak, prístup sa rozširuje. Na tomto mieste je dôležité upozorniť, že referendum nie sú voľby. Referendum znamená rozhodnutie, či voľby majú byť. Neústi to ani k tomu, že by sa znižovala vážnosť parlamentných volieb ako takých, pretože čl. 99 ods. 2 Ústavy SR hovorí, že „referendum v tej istej veci možno opakovať najskôr po uplynutí troch rokov od jeho vykonania,“ čo vedie k protiargumentu o hypertrofii (nadužívaní) referend. Uskutočniť referendum je náročné, už len z toho dôvodu, že si procedúra vyžaduje značnú námahu – od minimálne 350 000 podpisov, eventuálnu kontrolu prezidentskou kanceláriou až po prípadný prieskum ústavným súdom, potrebou nadpolovičnej účasti oprávnených voličov a prijatie rozhodnutia nadpolovičnou väčšinou účastníkov referenda.¹²

3.2 Keď vážime zrnko piesku s balvanom

Hlava štátu ako navrhovateľka uviedla, že má pochybnosti o súlade predmetu referenda s princípom generality práva.¹³ Argument generality práva by mohol mať svoje opodstatnenie v prípade, ak by predmetom referenda bola požiadavka na prijatie ústavného zákona ako všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorý skutočne musí spĺňať parametre všeobecnosti. Občanom sa však nepredkladá otázka, či od par-

lamentu požadujú prijatie ústavného zákona, ale otázka, či súhlasia s konaním volieb v skoršom ako riadnom termíne. Prípadný platný výsledok tohto referenda nepovedie k zmene ústavnej úpravy, ale bude znamenať buď odmietnutie konania takýchto volieb alebo naopak, povinnosť ich vyhlásiť. Chrániac nadmerne princíp generality právnych noriem, ktorý podľa Ústavného súdu spadá do materiálneho jadra ústavy, zasiahla do princípu suverenity ľudu v intenzite, ktorá v posudzovanej veci tento pre ňu základný princíp v zásade [žiaľ] úplne poprela.¹⁴ A tak bolo na miske váh na jednej strane zrnko piesku a na tej druhej balvan a zjavne mali rovnakú váhu.¹⁵

3.3 Ústavné apórie

Sudca Straka trefne uvádza, že pre aktiváciu kryptonitu s názvom „materiálne jadro“ je potrebná výnimočnosť par excellence.¹⁶ Zmysel materiálneho jadra spočíva skôr v zabránení nástupu nedemokratického režimu, demokratickými a legálnymi prostriedkami. Ak by sme tvrdili, že využitím nástroja priamej demokracie, ktorý má tak prísne pravidlá vychýlime Slovensko z „kurzu“ demokratického a právneho štátu, viedlo by to podľa nás k argumentácii šikmou plochou. Tento argument vychádza zo stratégie, že v tejto chvíli neumožníme referendum o otázke predčasných volieb, aby sme sa neskôr nedostali k tomu, že protredníctvom referenda o predčasných voľbách sa stane Slovensko nedemokratickým štátom.¹⁷ Ústavná apória vzniká aj priamo pri materiálnom jadre. Nemeniteľné jadro ústavy, ktoré aby plnilo svoju funkciu musí sa používať zdržanlivo, je zmeniteľné referendum (!) ale referendum nemôžete žiadať predčasné voľby. Aby sa čitateľ nestratil, skúsime to stručne vysvetliť. V náleze z roku 2019 Ústavný súd SR deklaroval, že „vyslovené právne závery o možnosti preskúmania súladu ústavného zákona (jeho časti) s ústavou sú limitované takou prípadnou úpravou ústavy, ktorá umožní originárnemu ústavodarcovi (ľudu) potvrdiť prípadnú zmenu či doplnenie ústavy v rámci ústavodarného referenda.“¹⁸ Ústavný súd ako obiter dictum uviedol, že nemeniteľné materiálne jadro Ústavy SR je možné zmeniť ústavodarným referendum,¹⁹ takže to čo je tak posvätné a má mať určitý rešpekt zmeníme v referende, no dĺžku volebného obdobia, ktorá veľakrát skrátená bola, nie. Druhá slepá ulička spočíva na príklade nie tak dávneho prípadu, keď parlament prelomil nález ÚS SR vydaním ústavného zákona a časť spoločnosti to

14 Odlišné stanovisko sudcu Miroslava Duriša k nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS 7/2021 zo 7. júla 2021, bod 163.

15 Ak by sme sa hlbšie pozreli na všeobecnosť právnych noriem, mohli by sme povedať, že obecné a individuálne normy sú sémantické vetné kategórie rovnakého druhu. Generalita práva má výnimky vo forme tých individuálnych, na ktoré akoby Ústavný súd zabudol. O všeobecnosti noriem bližšie pozri: HOLLÄNDER, P.: *Filosofie práva*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 165.

16 Odlišné stanovisko sudcu Petra Straku k nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS. 7/2021 zo 7. júla 2021, bod 21. Materiálne jadro by nemalo slúžiť ako „základné kritérium ústavného prieskumu akéhokoľvek rozhodnutia orgánu verejnej moci“, pretože ústava pozná celý komplex podstatne detailnejších štandardov, ktoré funkciu tohto základného kritéria plnia lepšie. Bližšie pozri: KÁČER, M., NEUMANN, J.: *Materiálne jadro v slovenskom ústavnom práve. Doktrínálny disent proti zrušeniu sudcovských previerok*. Praha: Leges, 2019, s. 143, alebo Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky so sp. zn. PL. ÚS 7/2017-159 zo dňa 31. mája 2017, s. 121 - 122.

17 Bližšie pozri: SOBEK, T.: *Právní myšlení. Kritika moralismu*. Praha: Ústav státu a práva, 2011, s. 178-180. alebo kapitola 9. *Argumentačné fauly* v MACHALOVÁ, T. a kol.: *Akademické psaní pro právnický*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 190.

18 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky so sp. zn. PL. ÚS 21/2014-96 zo dňa 30. januára 2019

19 Bližšie pozri: KÁČER, M., NEUMANN, J.: *Materiálne jadro v slovenskom ústavnom práve. Doktrínálny disent proti zrušeniu sudcovských previerok*. Praha: Leges, 2019, s. 119.

- ide o jeho starší text publikovaný v odbornom časopise Justičná revue. Bližšie pozri: VALKO, E., BABIAKOVÁ, K.: *Fenomen predčasných parlamentných volieb a referendum*. In: Justičná revue. - Roč. 56, č. 3, 2004 - s. 291-298.

10 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky so sp. zn. II. ÚS 796/00 zo dňa 10. októbra 2000

11 PROCHÁZKA, R.: *Dlho a vážne k referendu o predčasných voľbách*. 2021. In: Denník N. [online]. Dostupné na internete: <https://dennikn.sk/2441050/dlho-a-vazne-k-referendu-o-predcasnych-volbach/> [cit. 6.11.2021]

12 Možno aj preto bolo úspešné len jedno referendum z ôsmich. Bližšie pozri: KROSLAK, D.: *Ústavné právo*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016, s. 504-507.

13 Návrh prezidentky Slovenskej republiky na začatie konania podľa čl. 125b ods. 1 a čl. 95 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky o súlade predmetu referenda s ústavou zo dňa 13. mája 2021, bod 32.

popúbirilo,²⁰ no v predmetnom náleze o predčasných voľbách to vyslovene odporúča v bode 183.1., keď uvádza, že „taká zmena je... pri rešpektovaní podstaty ústavou predpokladanej deľby moci možná len normatívne, teda zmenou právneho predpisu a pre všetky prípady patriace do kategórie predpokladanej legislatívnu zmenou, ktoré nastanú v období po nadobudnutí jej účinnosti.“²¹

4. Keby bolo keby...

Protiústavnosťou referenda o predčasných voľbách sme stratili niečo viac ako len možnosť mať parlamentné voľby v skoršom ako riadnom termíne. Zástupcovia moci momentálne nenesú voči občanom žiadnu právnu zodpovednosť, iba tú politickú, ktorá predstavuje len to, že v ďalších voľbách nedostanú hlas, a to je jediná sankcia.²² V tejto súvislosti trefne uvažuje Marek Káčer, ktorý chápe koncept politickej zodpovednosti ako trik a rozlišuje medzi pričítateľnou a postihnuteľnou zodpovednosťou. Politická zodpovednosť podľa neho neústi do sankcie, ide len o pričítateľnosť, za ktorú nasleduje strata poverenia.²³ Referendum by tak slúžilo ako nástroj, prostredníctvom ktorého ľud vysloví svoj názor, že súčasnú situáciu si neprial, keď hlasoval vo voľbách. Ústavný súd mal myslieť aj na to, že z presvedčeného demokrata sa razom môže stať bezmedzný autokrat. Takto sme sa mohli vyhnúť protestom a nepokojom a zameniť ich za zložitý (no nie nemožný) modus operandi reštartu poslaneckého mandátu.²⁴

5. Prečo referendum nie je vždy dobrý nástroj?

J. J. Rousseau vo svojej koncepcii spoločenskej zmluvy neoperoval s pojmami práv a slobôd, ale naopak akcentoval povinnosť jednotlivca podriaďiť sa všeobecnej vôli, ktorá sa nikdy nemýli, pretože je vždy správna.²⁵ Heslo „ľud sa nikdy nemýli“ je podľa O. Weinbergera indikáciou romantického chápania demokracie proti ktorému stojí teória štrukturovanej demokracie. V duchu tzv. romantickej demokracie implicitne predpokladáme, že priama demokracia je principiálne demokratickejšia ako demokracia nepriama, a že demokratizácia spočíva v tom, že rozhodovacie procesy a celé riadenie spoločnosti sa majú decentralizovať a riadiť kolektívnymi rozhodnutiami vo forme hlasovaní.²⁶ Účinné heslá však implikujú ruinovanie demokracie. Na miesto vecných analýz a argumentácie, sa dostáva do popredia viera v prosté hlasovanie v grémiách, v priamu tvorbu vôle, nezávisle od zdôvodnenia či analýzy.²⁷

Ľudia sú náchylní na manipuláciu, čo trefne odzrkadľuje aj Shakespeareova dráma Coriolanus, kde hlavný hrdina žiada o – pre neho – bezcenné hlasy voličov. Hoci občanmi pohrda

viac, že potrebuje ich hlasy. Je mu jasné, že nevdak je potvora a keby mal ľud prejavovať nevdak, tak by i ľud bol potvora. Hlasy sa dajú prepočítať na istotu politickej funkcie, inak je ľud pre neho na potvoru.²⁸ Hoci by referendum malo spoločnosť spájať, veľakrát ju skôr rozdeľuje. Najznámejším príkladom je referendum z roku 2016 o brexite Veľkej Británie z EÚ. Miernou väčšinou sa nakoniec voliči rozhodli pre odchod.

Občiansku spoločnosť Veľkej Británie to rozdelilo tak veľmi, že sa to nezaobišlo bez súdnych sporov, kde aktivisti argumentovali, že vystúpením z EÚ prídu o svoje práva, akým je napríklad právo voľného pohybu a pobytu v rámci EÚ.²⁹ Jon Elster pripomína, že „[d]iskutovať sa dá len tak dlho, kým sa nemusí rozhodnúť, aj keď sú medzi stranami veľké rozdiely.“³⁰ A tak v sporoch znepriatelených strán sa neberie ohľad na verejné blaho a opatrenia sa príliš často prijímajú, nie podľa zásad spravodlivosti či s prihliadnutím na práva menšín ale na základe prevažujúcej sily zaujatej a arogantnej väčšiny.³¹ Jeho záporná funkcia spočíva aj v zložitosti a komplexnosti problémov, ktoré má referendum riešiť. Konečná verzia otázky v referende popri tom mnohokrát nezodpovedá náročnosti danej problematiky a niekedy ani nevystihuje jej podstatu.³²

Čo dodať na záver?

Jednoznačne platí, že „ak by uspokojivo fungoval mechanizmus zastupiteľskej demokracie, nikoho by nenapadlo tak vehementne presadzovať formy a prostriedky priamej demokracie.“³³ Ústavný súd ohrozil týmto nálezom svoju legitimitu, no nie natoľko, aby sme jeho rozhodnutia nerešpektovali, pretože Hägerströmová ústavná procedúra naplnená bola. Momentálne vieme dve veci. Prvá, prezidentka ušetrila peniaze zo štátneho rozpočtu svojim rozhodnutím preskúmať súlad referenda s ústavou na Ústavnom súde ešte predtým ako sa vôbec konalo. Druhý poznatok hovorí, že cesta na ktorej nás doslova zahlcujú názory na referendum nekončí, či už v legislatívnej rovine alebo mimo nej.

Držme si preto klobúky!

20 Ide o prípad Mečiarových amnestií. Bližšie pozri: BERDISOVA, L.: *Nekonečný príbeh Mečiarových amnestií*. 2017. In: lexforum.cz. [online]. Dostupné na internete: <https://www.lexforum.cz/628> [cit. 16.11.2021]

21 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS. 7/2021 zo 7. júla 2021

22 EALÍK, T.: *Ústavný súd a parlament v konstitučnej demokracii*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015, s. 35.

23 KÁČER, M.: *Múdrejší proti väčšine*. In PROCHÁZKA, R., KÁČER, M. (eds): *Exemplo ducti. Pocta k životnému jubileu Jozefa Prusáka*. Trnava: Právnická fakulta v Trnave, 2012, s. 103.

24 Odlišné stanovisko sudcu Petra Straku k nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS. 7/2021 zo 7. júla 2021 (referendum o predčasných voľbách), bod 39.

25 ROUSSEAU, J. J.: *O spoločenskej zmluve*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 38.

26 WEINBERGER, O.: *Inštitucionalizmus. Nová teória konania, práva a demokracie*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 278 a nasl.

27 Ibidem, s. 279.

28 PŘIBAN, J.: *Obrana ústavnosti aneb Česká otázka v postnacionální Evropě*. Praha: Slon, 2014, s. 75.

29 Aj napriek odporu vlády, im Najvyšší súd dal za pravdu. Bližšie pozri: Rozhodnutie Najvyššieho súdu Spojeného kráľovstva R (on the application of Miller and Dos Santos) v Secretary of State for Exiting the European Union zo dňa 24. januára 2017

30 ELSTER, J., GUDMUNT, H.: *Foundations of Social Choice Theory*. New York: Cambridge University Press, 1986, s. 115.

31 HAMILTON, A., MADISON, J.J.J.: *Listy federalistov*. Bratislava: Kalligram, 2002, s. 116

32 KRUNKOVÁ, A.: *Verejná moc a priama demokracia*. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2010, s. 68

33 WILSON, W.: *Issues of Reform, In the Initiative, Referendum and Recall*. New York, 1912, s. 87 a nasl.

Legal aspect of the provision of the Kaliningrad region with medications

Author: Anastasiia Nemtseva

Master student of the law institute of the Immanuel Kant Baltic Federal University

Note: The article has been reviewed by Dr. Evgeniya Gerasimova, Head of the Chair for International and European Law Immanuel Kant Baltic Federal University. The review on behalf of the editorial board of Corpus Delicti has been done by Adriana Slezáková.

• • •

Annotation: The position of the Kaliningrad region is characterized as an exclave of the Russian Federation, which entails a clash of several national systems of legal norms due to the transportation of goods across the borders of neighboring states. In the context of the 2019-2021 pandemic, the transportation of medicines is of particular importance. The article examines the main regulatory legal acts and provides a comparative analysis of their provisions regarding the transportation of medicines within the EAEU Customs Union and the European Union, including those specially issued in regards to the spread of coronavirus infection.

Key words: Customs law. Transportation of medicines. Kaliningrad region. European Union. EAEU.

Introduction

In the context of the ongoing coronavirus-19 pandemic, there have been spontaneous examples of abnormal drug purchases by citizens concerned about the prevention and treatment of viral diseases. Therefore, in March 2020, the increase in sales of medical products amounted to 26.2%.¹ Statistical indicators show an increase in the transportation of medicines by road by 28% compared to 2019.² The Federal Customs Service of the Russian Federation reports on the growth of imports of medicines to Russia in 2020 compared to 2019 by 71.3%.³

The geographical position of the Kaliningrad region, characterized as an exclave of the Russian Federation, creates increased difficulties in providing the institutions and citizens

¹ "The volume of the commercial drug market in Russia" // Pharmaceutical market of Russia (Moscow: Group DSM, 2020), p.4.

² "In March, there was an agiotage demand for cargo transportation of cereals and medicines" // RZD.Partner.ru (online resource).

³ "Russian imports of the most important goods" // Statistics of the Federal Customs Service (2020).

of the region with goods, among which a special place is occupied by medicines. Since March 2020, the borders of both the Russian Federation and the European Union (hereinafter – the EU) have been closed, which entailed difficulties in transporting goods through the Schengen zone.

Russian legislation

To begin with, we consider the provisions of the main regulatory legal acts concerning the transportation of medicines. In the Russian Federation, these aspects are regulated by the Federal Law of April 12, 2010 No. 61-FZ "On the Circulation of Medicines". Chapter 9 prescribes registration activities for entering information about imported medicinal products in the state register (Article 47), except for the cases provided for in Part 1 of Article 50. The export of medicines is carried out without any restrictions on the part of the legislation of the Russian Federation. The customs legislation of the Eurasian Economic Union (hereinafter – the EAEU) Customs Union determines the required list of import doc-

In the context of the ongoing coronavirus-19 pandemic, there have been spontaneous examples of abnormal drug purchases by citizens concerned about the prevention and treatment of viral diseases.

umentation: a certificate of conformity and determination of the origin of goods. Based on the decisions of the EAEU in the field of customs regulations, the Government of the Russian Federation adopted Resolution No. 853 "On Approval of the Rules for the Importation of Medicines for Medical Use into the Russian Federation", where in clause 6 the list of necessary documents for import is supplemented with a quality certificate, justification for the number of supplies and an agreement⁴. After checking the information, the Ministry of Health, in consultation with the Federal Tax Service, issues a permit for the import of medical products. According to the

⁴ On the approval of the Rules for the import of medicines for medical use into the Russian Federation and invalidation of some acts and certain provisions of some acts of the Government of the Russian Federation: Resolution of the Government of the Russian Federation of 01.06.2021 No. 853.

EAEU Commodity Nomenclature, drugs belong to group No. 30 and are subject to import duties from 0% for drugs containing penicillin and insulin and up to 6.5% for the rest as a percentage of the customs value⁵. The EAEU Customs Code in Chapter 43 pays attention to the transportation of goods between the two territories of the Union through the territory that is not part of it, which regulates the transportation of goods to the territory of the Kaliningrad region.⁶ Medicines are subject to the transit procedure, and customs duties may not be paid in the cases mentioned in clause 4 of Article 146 and Art. 309 of the Customs Code of the EAEU.

Cooperation in the transport of goods between the EU and the Russian Federation is based on the 1994 Partnership and Cooperation Agreement, Article 78.⁷ As of 2019, according to a report by the Statistical Committee of the European Commission, Russia was one of the EU's largest trading partners in the field of medical products, receiving 4% of European exports.⁸ The movement of medicines within the territory of the EU is possible upon agreement with the European Medicines Agency. In the context of the spread of coronavirus in March 2020, the European Commission issued a message on the formation of green corridors for the unhindered movement of freight vehicles carrying any goods within the single market.⁹

Common to European and Russian legislation are the rules for the transportation and storage of drugs: they must be kept separate from other products, it is necessary to maintain temperature, light and humidity conditions.¹⁰

EU legislation

Registration measures through the European Medicines Agency are subject to registration even in the case of production of medicines for export outside the EU.¹¹ If the placement of goods on the markets in other European countries is implied, then it is necessary to go through the procedure of mutual recognition of permits for the production of drugs,¹² obtain authorization for certain categories of medicinal products or notify the Agency in the case of standard medicinal products and their components. To facilitate the movement of medicines across the EU, a Medicines Patent Committee has been established within the Agency. If there is an import from a third country with which the EU has certain agreements, then it is necessary to provide evidence of the compli-

ance of the drug production procedure with the conditions established by the EU Directive 2001/83.¹³ For the transit movement of medicines, it is necessary to submit documents confirming the origin, a certificate of analysis, and an invoice. Such goods are not subject to the procedures for unloading and inspection of goods in accordance with Article 141 of Regulation 952/2013.¹⁴

During the coronavirus pandemic, the methodological conditions for the production of drugs in the EU were simpli-

fied. EU Regulation 2020/1043 for drugs aimed at treating covid-19 speaks of the need to accelerate and simplify clinical trials and registration activities, the program of which differs from country to country, which can become a complication in the case of interstate clinical centers.¹⁵ Thus, the assessment of environmental risk and the consent of the competent authorities are canceled as a mandatory stage of verification, according to Directive 2001/18 EC.¹⁶ In our opinion, these measures do not seriously harm the quality of production, because the mandatory requirements for the safety of production and products remain. At the same time, the rights of states to release drugs with unfinished registration procedures on the market are mentioned, if they are necessary in the event of the spread of pathogenic agents that harm a large number of people,¹⁷ and to help patients with life-threatening diseases.¹⁸

⁵ On the approval of the Unified Commodity Nomenclature for Foreign Economic Activity of the Eurasian Economic Union and the Unified Customs Tariff of the Eurasian Economic Union: Decision of the Council of the Eurasian Economic Commission dated July 16, 2012 No. 54.

⁶ Customs Code of the Eurasian Economic Union.

⁷ Agreement on partnership and cooperation, establishing a partnership between the Russian Federation, on the one hand, and the European communities and their member states, on the other hand, dated June 24, 1994.

⁸ International trade in medicinal and pharmaceutical products. // Eurostat (2020).

⁹ Communication from the Commission on the implementation of the Green Lanes under the Guidelines for border management measures to protect health and ensure the availability of goods and essential services (2020).

¹⁰ Guidance on Good Distribution Practice of medicinal products for human use // Official Journal of the European Union (2013), p. 1-14.

¹¹ On the Community code relating to medicinal products for human use: Directive 2001/83/EC of the European Parliament and of the Council of 6 November 2001, art.40.

¹² Ibid, art.27.

¹³ Ibid, art.51.

¹⁴ Laying down the Union Customs Code: Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013.

¹⁵ On the conduct of clinical trials with and supply of medicinal products for human use containing or consisting of genetically modified organisms intended to treat or prevent coronavirus disease (COVID-19): Regulation (EU) 2020/1043 of the European Parliament and of the Council of 15 July 2020.

¹⁶ On the deliberate release into the environment of genetically modified organisms and repealing Council Directive 90/220/EEC: Directive 2001/18/EC of the European Parliament and of the Council of 12 March 2001.

¹⁷ On the Community code relating to medicinal products for human use: Directive 2001/83/EC of the European Parliament and of the Council of 6 November 2001, art. 5(2).

¹⁸ Community procedures for the authorisation and supervision of medicinal products for human and veterinary use and establishing a European Medicines Agency: Regulation (EC) No 726/2004 of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004, art. 83(1).

Conclusion

The production and transportation of medicines belongs to the sphere of ensuring human health, which means that it is of increased importance during a pandemic. Similar stages of registration and import activities differ in the content and quality of elaboration of individual procedures between the EU and Russia. This adds certain difficulties in the receipt of goods by the Kaliningrad region; however, in the case of production in the Commonwealth of Independent States, transportation is facilitated through the transit procedure. Also, the EU has taken steps to improve the effectiveness of the fight against coronavirus in the framework of clinical trials of drugs and movement of goods.

Bibliography

1. Agreement on partnership and cooperation, establishing a partnership between the Russian Federation, on the one hand, and the European communities and their member states, on the other hand, dated June 24, 1994 // Bulletin of international treaties. 1998. No. 8.
2. Communication from the Commission on the implementation of the Green Lanes under the Guidelines for border management measures to protect health and ensure the availability of goods and essential services [Electronic resource] [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TX/T/?uri=CELEX:52020XC0324\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TX/T/?uri=CELEX:52020XC0324(01))
3. Customs Code of the Eurasian Economic Union (as amended on 29.05.2019) // Official Internet portal of legal information. 2018.
4. Directive 2001/18/EC of the European Parliament and of the Council of 12 March 2001 on the deliberate release into the environment of genetically modified organisms and repealing Council Directive 90/220/EEC - Commission Declaration [Electronic resource] <http://data.europa.eu/eli/dir/2001/18/oj>
5. Directive 2001/83/EC of the European Parliament and of the Council of 6 November 2001 on the Community code relating to medicinal products for human use [Electronic resource] <http://data.europa.eu/eli/dir/2001/83/oj>
6. Guidance dated November 5, 2013 on Good Distribution Practice of medicinal products for human use // Official Journal of the European Union. 2013.
7. In March, there was an agiotage demand for cargo transportation of cereals and medicines // RZD.Partner.ru [Electronic resource] <https://www.rzd-partner.ru/logistics/news/v-marte-nablyudalsya-azhiotazhnyy-sprosa-na-gruzoperevozki-krup-i-lekarstv/>
8. International trade in medicinal and pharmaceutical products. // Eurostat. March 2020. DS-018995.
9. On the approval of the Rules for the import of medicines for medical use into the Russian Federation and invalidation of some acts and certain provisions of some acts of the Government of the Russian Federation: Resolution of the Government of the Russian Federation of 01.06.2021 No. 853 // Collected Legislation of the Russian Federation. 2021. No. 23.
10. On the approval of the Unified Commodity Nomenclature for Foreign Economic Activity of the Eurasian Economic Union and the Unified Customs Tariff of the Eurasian Economic Union: Decision of the Council of the Eurasian Economic Commission dated July 16, 2012 No. 54 (as amended on January 29, 2021) // Customs Bulletin. 2012. No. 17.
11. Regulation (EC) No 726/2004 of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 laying down Community procedures for the authorisation and supervision of medicinal products for human and veterinary use and establishing a European Medicines Agency [Electronic resource] <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/726/oj>
12. Regulation (EU) 2020/1043 of the European Parliament and of the Council of 15 July 2020 on the conduct of clinical trials with and supply of medicinal products for human use containing or consisting of genetically modified organisms intended to treat or prevent coronavirus disease (COVID-19) [Electronic resource] <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/1043/oj>
13. Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code [Electronic resource] <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/952/oj>
14. Russian imports of the most important goods. // Statistic of the Federal Customs Service. [Electronic resource] https://customs.gov.ru/storage/document/document_statistics_file/2021-02/08/NMjx/WEB_UTSA_02.xlsx
15. The volume of the commercial drug market in Russia // Pharmaceutical market of Russia. 2020. Issue. October. - "Group DSM", Moscow. [Electronic resource] https://dsm.ru/docs/analytics/october_2020_pharmacy_analysis.pdf

Senát v rímskej republikánskej ústave

(Kapitoly z rímskeho verejného práva – 8. časť)

Autor: JUDr. PhDr. Marek Prudovič

študent druhého ročníka externého doktorandského štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Pozn.: Článok recenzoval doc. JUDr. Peter Vyšný, PhD. et PhD., ktorý pôsobí na Katedre dejín práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Za redakčnú radu Corpus Delicti recezný posudok vypracovala Adriana Slezáková.

• • •

Úvod

Rímsky senát bol druhým najvýznamnejším rímskym štátnym orgánom hneď po magistrátoch a v rámci rímskej ústavy predstavoval jej aristokratický prvok. Spomedzi všetkých štátnych orgánov bol najstálejší, keďže členstvo v ňom bolo doživotné, na rozdiel od magistrátov, ale zároveň bol počet jeho členov relatívne nízky, čo umožňovalo lepšiu spoluprácu a koordináciu členov, ako to bolo v ľudových zhromaždeniach. Rímsky senát mal významné postavenie ako v Ríme, tak aj v zahraničí a značne ovplyvnil aj ďalší vývoj ústavného práva, keďže sa ním v rámci kreácie ústavných orgánov aspoň sčasti inšpiruje väčšina štátov západnej civilizácie. Naším cieľom bude čo možno najkomplexnejšie, aj keď maximálne stručne, predstaviť tento orgán, najmä jeho podobu, činnosť a postavenie v rámci rímskeho štátu.

Kreácia a zloženie senátu

Senát, ako jediný zo štátnych orgánov, si zachoval kontinuitu s kráľovským zriadením, keďže pri zrode republiky neprešiel žiadnou výraznejšou zmenou, ale priamo nadviazal na svoje pôsobenie v období kráľovstva. Pokiaľ ide o kreáciu senátu, táto spadá ešte do vlády prvého rímskeho kráľa, Romula, ktorý senát zriadil ako svoj poradný zbor, pravdepodobne po vzore rady starešinov,¹ ktorá je typická pre predštátné rodové zriadenie a poznali ju v podstate všetky antické štáty. Romulus do tohto zboru povolal zástupcov rímskych rodov, ktorí sa nazývali patres,² pričom práve tieto rody tvorili v neskoršom období rímsku rodovú aristokraciu označovanú ako patriciját. Z rady starešinov vychádzalo aj zloženie senátu, ktorý pozostával z najstarších a najväzenejších členov rímskej

spoločnosti, čomu zodpovedala aj ich úloha radiť kráľovi, na základe čoho ale čiastočne aj preberali politickú zodpovednosť za jeho konanie.³

Senát bol počas celej svojej existencie kolektívnym orgánom, a teda jeho vôľa bola kreovaná jeho členmi, zborom senátorov, ktorí sami o sebe žiadne významnejšie oprávnenia nemali, hoci najmä v zahraničí mohli vystupovať v mene senátu. Počet senátorov sa v rámci vývoja rímskeho štátu menil, pričom zrejme súvisel ako s rozširovaním Ríma, tak aj s jeho rastúcim významom. Pôvodný Romulov senát mal len sto členov, no už v období kráľovstva sa počet členov rozrástol až na tristo, čo súviselo s čiastočným zrovnoprávnením rímskych spoločenských tried. V poslednom storočí republiky sa počet senátorov zvýšil až na tisíc, pričom členmi senátu sa v tomto období stávali najmä bežní rímski občania, označovaní ako plebejci, čo síce súvisí čiastočne aj s postupujúcim zrovnoprávňovaním, ale najmä so snahou diktátorov Lucia Cornelia Sullu a Gaia Júlia Caesara o ovládnutie senátu menovaním senátorov, ktorí im boli podriadení.⁴

Samozrejme menovanie nových senátorov malo svoj presný proces, ktorý sa v podstate nezmenil počas celej jeho existencie. Vychádzal ešte z kráľovského zriadenia, kde senátorov ako svojich poradcov menoval kráľ, a toto jeho oprávnenie vykonávali v období republiky jeho nástupcovia konzuli. Keďže počet magistratúr taktiež stúpал, toto oprávnenie prešlo v roku 318 pred n. l. na cenzorov, ktorých právomoci zas v období cisárstva splynuli s právomocou rímskeho cisára.⁵ Členstvo v senáte bolo de facto doživotné, no de iure muselo byť pravidelne obnovované, keďže senátorský stav sa získaval zapísaním do senátorského zoznamu,⁶ ktorý konzuli zostavovali každý rok a cenzori raz za päť rokov. Preto pravidlom bolo, vzhľadom na doživotnosť členstva, že magistráti zapisali najskôr stávajúcich senátorov, prípadne ich potomkov, ak senátori zomreli, a až následne, ak ostalo voľné miesto, napr. úmrtím senátora bez dediča, zbavením senátora jeho funkcie či zvýšením počtu senátorov, mohli magistráti menovať

³ Bližšie pozri TUREČEK, J. et al. Světové dějiny státu a práva ve starověku. Praha: ORBIS PRAHA, 1963, s. 207 – 209.

⁴ KRÁL, J. Státní zřízení římské. Praha: Jednota českých filologů, 1921, s. 242.

⁵ LINTOTT, A. *The Constitution of the Roman Republic*. Oxford: Oxford University Press, 2003, s. 68 – 72.

⁶ Lat. *lectio senatus*.

¹ Z lat. senex = starý.

² Z lat. = otcovia.

úplne nových senátorov.⁷ Keďže obdobie vzniku republiky je charakteristické najmä obmedzovaním pôvodnej kráľovskej právomoci, aj v tejto oblasti vznikli určité obyčaje, ktoré obmedzovali diskrečnú právomoc konzulov a cenzorov ohľadne toho, koho vymenujú ako senátora. Pravidlom bolo, že prednostne mali byť ako noví senátori menovaní bývalí magistráti, teda spočiatku len členovia rímskej aristokracie, no po získaní prístupu k magistratúram pomerne skoro aj plebejci. Išlo o najvýznamnejšie, hoci nepísané a nie vždy uplatňované pravidlo,⁸ ktoré predovšetkým zvyšovalo legitimitu senátu, keďže bývalí magistráti mali zvyčajne rozsiahle politické skúsenosti a vo voľbách získali aj dôveru ľudu.⁹

Bez ohľadu na to, či išlo o nových alebo stávajúcich senátorov, všetci museli spĺňať rôzne podmienky, pričom bez ich splnenia nemohli byť zapísaní do zoznamu, resp. z neho mohli byť cenzorní vyčiarknutí aj po jeho zostavení. Môžeme k nim zaradiť najmä úplné rímske občianstvo a politické práva, narodenie na slobode, bezúhonnosť a dôstojnosť. Podmienka rímskeho občianska a úplných politických práv súvisí najmä s charakterom rímskeho štátu, v ktorom malo územie len sekundárnu úlohu a rozhodujúca bola príslušnosť k antickému spoločenstvu. Kvôli zachovaniu dôstojnosti senátorského stavu nemohli senátori vykonávať niektoré nevhodné povolania a zrejme kvôli zabráneniu korupcii nemohli ani obchodovať so štátom. Noví senátori však museli spĺňať aj ďalšie podmienky, a to vysoký majetkový cenzus, ktorý zaručoval riadne vykonávanie funkcie, ktorá bola bezodplatná, ale aj vekový cenzus vychádzajúci z toho, že členmi sa stávali zvyčajne len bývalí magistráti.¹⁰

Zasadenie senátu

Ako sme už uviedli, senátori nemali vlastné právomoci, a teda svoju vôľu museli kreovať kolektívne na zasadnutiach senátu, ktoré sa konali na mieste označovanom ako senaculum, zvyčajne v budove senátu.¹¹ Schôdze senátu sa konali spravidla dvakrát mesačne v rovnakom čase, ako ľudové zhromaždenia, keďže činnosť senátu a ľudových zhromaždení spolu úzko súviseli, a zvolávali ich magistráti s impériom, teda konzuli a pretori.¹²

⁷ Lat. *homo novus*.

⁸ Najmä v období krízy republiky, v ktorom malo byť senátorov šesťsto alebo deväťsto, počty bývalých magistrátov jednoducho nestačili na doplnenie všetkých chýbajúcich členov. Aj pred týmto obdobím išlo len o odporúčanie, ktoré sa v praxi prejavovalo tým, že po zápise pôvodných senátorov sa do zoznamu prednostne zapisovali bývalí magistráti, a to najskôr magistráti s impériom a potom aj ostatní magistráti.

⁹ DOSTALÍK, P. Antická štátoveda v díle M. T. Cicerona. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 119 – 142.

¹⁰ LINTOTT, A. *The Constitution of the Roman Republic*. Oxford: Oxford University Press, 2003, s. 68 – 72.

¹¹ Pôvodne išlo o budovu postavenú tretím rímskym kráľom Tulliom Hostiliom. Ako budova senátu slúžila až do roku 52 pred n. l., v ktorom vyhorela v dôsledku občianskych nepokojov v Ríme. Senát sa následne prechodne schádzal v curia Cornelia postavené diktátorom Sullom, kým sa natrvalo nepresídlil v roku 44 pred n. l. do curia Julia, ktorú začal stavať diktátor Caesar a dostával princips Augustus. Všetky tri budovy stáli na rímskom hlavnom námestí (Forum Romanum), na ktorom sa odohrávalo celé politické dianie rímskeho štátu.

¹² Impérium mali aj všetci mimoriadni magistráti, teda diktátor, veliteľ jazdy, medzikráľ, mestský prefekt, decemviri a členovia tzv. druhého triumvirátu.

ale aj plebejskí tribúni, ktorým toto oprávnenie vyplývalo z osobitnej tribúnskej potestas. Konkrétne mu zasadnutiu predsedal a jeho činnosť riadil ten magistrát, ktorý schôdzu zvolal, no zúčastniť sa ho mohli, so súhlasom predsedajúceho magistráta, aj ostatní magistráti, a to aj tí bez impéria.¹³

Hoci senát zasadal v podstate pravidelne na začiatku a v strede mesiaca, išlo skôr o zvyk, než o záväzné pravidlo, a preto ho magistráti v tomto čase zvoliť nemuseli, alebo naopak, mohli ho zvoliť aj v inom čase. Záväzné nebolo ani miesto zasadnutia, keďže senát síce zvyčajne zasadal v budove senátu, magistráti ho mohli zvoliť aj na iné vhodné miesto, napríklad do chrámu či divadla. Konanie schôdze v chráme malo spravidla upozorniť na význam konkrétneho zasadnutia či na jeho charakter a divadlo zas umožňovalo účasť verejnosti. Bývalo totiž pravidlom, že verejnosť nemala vstupovať do budovy senátu, ale schôdze mohla sledovať len z námestia cez otvorené dvere, a hoci sa toto pravidlo uplatňovalo aj pri zasadnutí v divadle, predsa len bolo vďaka odlišnej architektúre divadla umožnené sledovať schôdzu väčšiemu počtu ľudí.¹⁴

Samotnému zasadnutiu senátu predchádzali náboženské obrady, a to najmä auspície, na základe ktorých sa rozhodlo o konaní schôdze a následná obeta, pričom tieto, napriek ich

náboženskému charakteru, vykonával zvolávajúci magistrát. Ten následne otvoril zasadnutie senátu a začal mu predkladať jednotlivé záležitosti, o ktorých prebehla krátka diskusia, po ktorej nasledovalo hlasovanie. Hlasovalo sa o návrhoch, ktoré vyplynuli z debaty, pričom o poradi návrhov, resp. aj o tom, či sa vôbec bude o konkrétnom návrhu hlasovať, rozhodoval predsedajúci magistrát. Prijatý bol návrh, ktorý ako prvý získal väčšinu hlasov, a preto mohol výsledok hlasovania magistrát zoradením návrhov výrazne ovplyvniť.

Rovnakým spôsobom sa pritom hlasovalo o nezáväzných radách, ktoré senát poskytoval magistrátom, ako aj o uzneseniach,¹⁵ ktoré boli právne záväzné.¹⁶

Právomoci a postavenie senátu

Senát mal rovnako ako ostatné rímske štátne orgány presne vymedzený okruh právomocí, v rámci ktorých mohol konať, pričom mal najmä administratívnu, výkonnú, zákonodarnú, súdnu a poradnú právomoc. Tieto svoje oprávnenia mohol uplatňovať v oblastiach vojenstva, medzištátnych záležitostí, náboženstva, financií, administratívy, zákonodarstva, volieb a súdnictva.

O zákonodarnú moc sa senát delil s ľudovými zhromaždeniami, ktoré síce mohli ako jediné s konečnou platnosťou schvaľovať zákony, avšak robili tak hlasovaním a hlasovať mohli len o tých zákonoch, s ktorými súhlasil senát. Tento systém

¹³ ABBOTT, F. F. *History and Description of Roman Political Institutions* [online]. Boston: Ginn & Company, 1901, s. 225 – 226.

¹⁴ LINTOTT, A. *The Constitution of the Roman Republic*. Oxford: Oxford University Press, 2003, s. 75 – 85.

¹⁵ Lat. *senatus consultum*.

¹⁶ KRÁL, J. *Státní zřízení římské*. Praha: Jednota českých filologů, 1921, s. 253 – 528.

sa vyvinul zo skoršieho systému, ktorý platil v období ranej republiky, charakteristickej výraznejším vplyvom aristokracie. Tá mohla v tomto období prostredníctvom senátu vetovať už prijaté zákony, čo však viedlo k nepokojom, v dôsledku čoho sa ustálilo, že zákony schvaľoval najskôr senát a až po jeho súhlase ľudové zhromaždenia. Senát mal zároveň v rímskom štáte výlučné právo poskytovať výklad zákonov, a tak mohol ovplyvniť nielen ich znenie, ale aj ich aplikáciu.¹⁷

V oblasti vojenstva sa senát na právomociach taktiež podieľal s ľudovými zhromaždeniami, keďže vyhlasovať vojnu a uzatvárať mier bolo možné až po rovnakom rozhodnutí oboch týchto štátnych orgánov. Senát ale zároveň spravoval aj finančné prostriedky, a to vrátane financií určených pre vojsko, čím mohol ovplyvniť ako samotné vojsko, tak aj konzulov ako ich veliteľov. Navyše senát mal aj právo prorogovať, teda predĺžiť, právomoc bývalým magistrátom, čo sa často využívalo najmä v prípadoch, keď bolo potrebné zachovať kontinuitu velenia vojska počas vojny. Z ostatných oprávnení senátu treba spomenúť aj tie, ktoré sa vzťahovali na oblasť medzinárodných vzťahov, keďže práve senát rokoval s cudzími štátmi, vysielal vyslancov, ktorí zvyčajne patrili k senátorskému stavu a prijímal cudzích diplomatov. V rámci svojej poradnej právomoci vplýval aj na rímske náboženstvo, keďže časť kráľovských právomocí prešla aj na kňazov, a teda senát radil aj im. V oblasti financií, s výnimkou vojenstva, rozhodoval aj o daniach a použití verejných prostriedkov, a to v úzkej spolupráci s príslušnými magistrátmi. Administratívne právomoci sa vzťahovali na územia mimo mesta Rím, a týkali sa najmä osídľovania dobytých území, tvorby kolónií na týchto územiach a výberu správcov provincií. V oblasti súdnictva mal senát

právomoc súdiť niektoré najzávažnejšie trestné činy, najmä zradu a velezradu.¹⁸ Najväčšie oprávnenia mal ale senát v období nepokojov, keďže vtedy mohol vyhlásiť obdobu stanného práva,¹⁹ ktoré v podstate nahrádzalo do určitej miery výkon právomoci diktátora a prijať konečné uznesenie senátu, ktorým sa mohli obmedziť práva občanov.²⁰

Treba však podotknúť, že senát v rímskom štáte predovšetkým reprezentoval stabilitu, skúsenosť a tradíciu, a teda jeho

právomoci a pôsobnosť predstavovali len sekundárny vplyv a význam senátu. Bez ohľadu na právomoci senát predstavoval zdroj autority,²¹ ktorého rady boli de facto, aj keď nie vždy de iure záväzné pre všetky štátne orgány, a preto sa podieľal aj na výkone ich právomocí. Navyše senát možno vnímať aj ako zdroj štátnej moci, keďže práve senát túto moc spravoval a prepožičiaval ju magistrátom. Práve správa rímskej štátnej moci spôsobila to, že na senát boli kladené spomedzi všetkých štátnych orgánov najvyššie nároky na jeho legitimitu. Z uvedeného, najmä z charakteru senátu vyplýva to, že išlo o najkonzervatívnejší štátny orgán, ktorý bol v istom zmysle aj strážcom rímskych tradícií.²²

“ Senát v rímskom štáte predovšetkým reprezentoval stabilitu, skúsenosť a tradíciu. ”

Senát v rímskej politike a v dejinách

Senát mal v rímskom štáte nezastupiteľné miesto nielen ako samostatný štátny orgán, ale aj vo vzťahu k ostatným štátnym orgánom. Ako sme už naznačili, rímsky senát sa podieľal na zložitej delbe moci, v rámci ktorej bol ovplyvňovaný ako ľudovými zhromaždeniami, tak aj magistrátmi, ale svojimi právomocami mohol tieto štátne orgány zároveň aj sám ovplyvniť. Senát tiež predstavoval stabilitu a plánoval dlhodobú politiku rímskeho štátu, keďže magistráti mohli vzhľadom na svoje ročné funkčné obdobie ovplyvňovať smerovanie rímskeho štátu len krátkodobo.

Význam senátu však možno badať aj na konkrétnych dejinách udalostiach rímskeho štátu, v ktorých zohral práve senát kľúčovú úlohu. Spomenúť možno napríklad smrť prvého rímskeho kráľa, Romula, po ktorej práve senát prevzal riadenie štátu a previedol ho týmto turbulentným obdobím bezvládia až do zvolenia nového kráľa.²³ Určitú, najmä podpornú úlohu, zohral senát aj pri vzniku republiky a v jej ďalšom vývoji, keďže práve senát od jej vzniku až po zánik spravoval štátnu moc a zveroval ju rímskym magistrátom.²⁴ Dôležitú úlohu zohral senát aj v období krízy republiky, keďže neskorí rímski diktátori dosahovali svoje ciele aj prostredníctvom senátu, do ktorého dosadzovali svojich ľudí.²⁵ Napokon senát zohral nemalú úlohu aj pri vytvorení úradu principa a vzniku rímskeho cisárstva, keď poskytol podporu Gaiovi Octavianovi.²⁶

Po vzniku princípátu význam senátu postupne upadal, o čom svedčí aj zníženie počtu senátorov na šesťsto, no aj v tomto období si zachováva svoju poradnú právomoc a do istej miery aj legitimizuje vládu a konanie principa.²⁷ Hoci tento

17 VYŠNÝ, P. Svetové dejiny štátu a práva. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis a VEDA, 2019, s. 133 – 136.

18 LINTOTT, A. *The Constitution of the Roman Republic*. Oxford: Oxford University Press, 2003, s. 113 – 115.

19 Lat. iustitium. Vzťahovalo sa najmä na zákaz obchodovania, ale aj na iné oblasti života Rimanov.

20 BLEICKEN, J. *Die Verfassung der Römischen Republik*. Stuttgart: UTB, 2008, s. 85 – 96.

21 Lat. auctoritas.

22 Bližšie pozri BLEICKEN, J. *Die Verfassung der Römischen Republik*. Stuttgart: UTB, 2008, s. 85 – 96.

23 Bližšie pozri LIVIUS, T. *Dejiny Rimanov od založenia mesta I – II*. Martin: Thetis, 2018, s. 45 – 46.

24 Bližšie pozri KRÁL, J. *Státní zřízení římské*. Praha: Jednota českých filologů, 1921, s. 169 – 173.

25 Bližšie pozri APPIANOS. *Kríze římské republiky*. Praha: Svoboda, 1989, s. 80 – 85 a 163 – 165.

26 Bližšie pozri BLEICKEN, J. *Augustus: The Biography*. s. I. Penguin Books, 2016, s. 259 – 343.

27 Bližšie pozri GREGOR, M. *Rímsky štát a právo za vlády*

zostupný trend pokračoval aj v období dominátu, senát fungoval aj v tomto období a od roku 395 n. l. pôsobili v rímskom štáte dokonca dva senáty, z toho jeden sídlil v Ríme a slúžil pre Západorímsku ríšu a druhý sídlil v Konštantínopole a slúžil pre Východorímsku ríšu.²⁸ Senát dokonca prečkal aj zánik oboch ríš, keďže na západe jeho činnosť zachoval aj germánsky náčelník Odoakar, ktorý dobyl Rím a na východe zas konštantínopolský senát pre svoju vládu využíval dobyvateľ Byzantskej ríše, sultán Mehmed II.²⁹

Rímsky senát ale pravdepodobne v mnohom inšpiroval aj neskoršie ústavné systémy, a to už v období vrcholného stredoveku v štátoch na území Apeninského polostrova, kde možno vidieť podobnosť napríklad s florentskou Signoriou.³⁰ Aj mnohé súčasné štátne orgány sa však nápadne podobajú rímskemu senátu, pričom najvýraznejšie možno túto podobnosť podľa nás badať v Spojenom kráľovstve, keďže horná komora parlamentu, označovaná ako Snemovňa lordov, je osnovaná na veľmi podobnom princípe.³¹ Napokon, určité prvky ako rímskeho senátu, tak ľudových zhromaždení, nesie ako Kongres Spojených štátov Amerických, tak aj naša Národná rada Slovenskej republiky.

Zhrnutie

Rímsky senát predstavoval aristokratický prvok rímskej ústavy, ktorý sa podieľal na deľbe štátnej moci. Za zmienku stoja najmä právomoci a postavenie senátu, ktoré poukazujú na jeho dobový význam, ale aj na skutočnosť, že hoci mal senát len poradnú právomoc, vďaka svojej autorite sa stal druhým najvýznamnejším, a podľa niektorých autorov dokonca najvýznamnejším, štátnym orgánom Ríma. Práve senát sa stal svojím fungovaním, ale aj zložením, predobrazom súčasných zákonodarných zborov a v určitej miere inšpiroval súčasné štáty západnej civilizácie v tom, ako realizovať nepriamu demokraciu. Pre súčasnú právnu vedu má pritom podľa nás rímsky senát význam najmä v rovine inšpirácie, ale aj pochopenia toho, ako fungujú súčasné štátne orgány, ktoré si zvolili podobný model.

Zoznam bibliografických odkazov

ABBOTT, F. F. History and Description of Roman Political Institutions [online]. Boston: Ginn & Company, 1901. 437 s. [cit. 29. 3. 2021]. Dostupné na: <https://ia600309.us.archive.org/18/items/historydescripti00abbouoft/historydescripti00abbouoft.pdf>. ISBN neuvedené.

APPIÁNOS. Krize rímskej republiky. Praha: Svoboda, 1989. 495 s. ISBN 978-80-205-0060-X.

BAGEHOT, W. The English Constitution. Oxford: Oxford University Press, 2009. 219 s. ISBN 978-0-19-953901-7.

BLEICKEN, J. Augustus: The Biography. s. l. Penguin

cisára Augusta. Praha: Leges, 2018, s. 41 – 69.

28 KRÁL, J. Státní zřízení římské. Praha: Jednota českých filologů, 1921, s. 201 – 213.

29 KRÁL, J. Státní zřízení římské. Praha: Jednota českých filologů, 1921, s. 201 – 213.

30 Porovnaj MACHIAVELLI, N. Florentské dejiny. Martin: Thetis, 2012, s. 19 – 355.

31 Porovnaj BAGEHOT, W. The English Constitution. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 38 – 127.

Books, 2016. 771 s. ISBN 978-0-140-29482-8.

BLEICKEN, J. Die Verfassung der Römischen Republik. 8 vyd. Stuttgart: UTB, 2008. 362 s. ISBN 978-3-8252-0460-0.

DOSTALÍK, P. Antická státovéda v díle M. T. Cicerona. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. 164 s. ISBN 978-80-244-2280-0.

GREGOR, M. Rímsky štát a právo za vlády cisára Augusta. Praha: Leges, 2018. 179 s. ISBN 978-80-7502-304-9.

KRÁL, J. Státní zřízení římské. Praha: Jednota českých filologů, 1921. 304 s. ISBN neuvedené.

LINTTOT, A. The Constitution of the Roman Republic. Oxford: Oxford University Press, 2009. 297 s. ISBN 978-0-19-926108-6.

LIVIUS, T. Dejiny Rimanov od založenia mesta I – II. Martin: Thetis, 2018. 218 s. ISBN 978-80-89520-37-4.

MACHIAVELLI, N. Florentské dejiny. Martin: Thetis, 2012. 381 s. ISBN 978-80-89520-09-1.

TUREČEK, J. et al. Světové dějiny státu a práva ve starověku. Praha: ORBIS PRAHA, 1963. 636 s. ISBN neuvedené.

VYŠNÝ, P. Svetové dejiny státu a práva. 2. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis a VEDA, 2019. 370 s. ISBN 978-80-568-0195-6.

Pohľad na vývoj právnej úpravy trestu smrti v Československu v rokoch 1918 – 1990

Autor: Rastislav Lalinský

študent druhého ročníka bakalárskeho denného štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Pozn.: Článok recenzovala JUDr. Ingrid Lanczová, PhD., ktorá pôsobí na Katedre Dejín práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Viktória Kološťová.

...

Trest smrti, známy aj ako absolútny trest, je závažnou otázkou nielen právnou, ale i morálnou a filozofickou. Tento trest je bezpochyby jedným z najrozporupnejších a najkontroverzejších inštitútov trestného práva. Tento fakt potvrdzujú stáročia dlhé debaty medzi jeho prívržencami a jeho odporcami, tzv. abolicionistami. Je však takýto inštitút trestného práva opodstatnený aj v moderných právnych poriadkoch 21. storočia? Nie je to vôbec tak dávno, čo bol tento trest bežnou súčasťou trestno-právnej praxe aj u nás. Posledná poprava bola na našom území vykonaná v roku 1989, čiže zhruba pred tridsiatimi rokmi. Keďže vieme, že „Historia magistra vitae est“ je, podľa môjho názoru vhodné urobiť si menší exkurz do našej, nie tak dávnej minulosti a pozrieť sa ako sa vyvíjala právna úprava tohto inštitútu, ako bol tento trest uplatňovaný a čo viedlo k jeho konečnému zrušeniu.

Trest smrti v období prvej ČSR (1918 – 1939)

Po vzniku Československej republiky zostali v oblasti trestného práva hmotného a procesného v platnosti všetky existujúce zemské a ríšske zákony (zák. čl. 11/1918 Sb. čl. 2, právny poriadok z čias dualistického Rakúska - Uhorska), čo

práva bol u nás hlavným zákonom Trestný zákonník o zločinoch a prečinoch (vydaný ako zákonný článok V z roku 1878¹). Ten zostal v účinnosti až do roku 1950, kedy bol v rámci tzv. právnickej dvojročnice prijatý nový trestný zákonník. Trest smrti bol v zákonníku z roku 1878 uvedený ako prvý medzi trestami (III. hlava § 20 ods. 1). Najčastejšou skutkovou podstatou, za ktorú sa mal ukladať, bola vražda (zák. čl. V/1878 § 278). Bolo ho však možné uložiť aj za zločin vlastizrady (zák. čl. V/1878 § 126). Čo sa týka samotného výkonu trestu smrti, tak podľa § 21 Trestného zákonníka o zločinoch a prečinoch sa trest smrti vykonával: „na uzavretom mieste povrazom“, teda ľudovo povedané, obesením. Štátny zástupca mohol povoliť, aby sa popravy zúčastnili aj príbuzní odsúdeného a v záujme odstrašujúceho účinku trestu smrti aj iné osoby mužského pohlavia². V českej časti republiky platil zákon č.117/1852 ř. z. o zločinoch, prečinoch a priestupkoch. Medzi tresty, ktorých uloženie umožňoval tento zákon patrili aj trest smrti a trest odňatia slobody (zák. č.117/1852 ř. z. § 12). Trest smrti sa mal, rovnako ako u nás, vykonávať obesením (tamtiež § 13). Počas obdobia prvej Československej republiky boli mnohé snahy o unifikáciu právneho poriadku. Prebiehali najmä na ministerstve spravodlivosti a na ministerstve unifikácie. Postupovalo sa však pomaly a do konca prvej ČSR sa nepodarilo unifikovať trestné právo.

Počas obdobia prvej republiky bolo na trest smrti odsúdených 433 osôb. Možno vidieť, že absolútny trest nebol trestom, ktorý by súdna prax v tej dobe udeľovala výnimočne. Napriek tomu bol však trest smrti vykonaný len výnimočne. Zo 433 odsúdených na tento trest bolo popravených v rokoch 1919 – 1938 len 21 (niekedy sa uvádza iba 20) osôb³. Keď tieto údaje matematicky zanalyzujeme, zistíme, že približne 95% odsúdených na trest smrti bolo omilostených. Bolo tomu tak, pretože prezident Tomáš Garrigue Masaryk bol zarytým odporcom trestu smrti a preto podpísal milosť pre viac ako 400 odsúdených (celkovo udelil 422 milostí⁴). Masaryk využil

1 Priestupky, ktoré boli v tomto období tiež považované za trestné činy, boli upravené zákonným článkom XL/1879

2 FICO, Róbert, 1998. Trest smrti. Bratislava: KÓDEX-PRESS, s.r.o. ISBN 80-967943-8-8. s. 45.

3 LIŠKA, Otakar, 2006. Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinu komunismu SKPV PCR. ISBN 80-86621-09-X. s. 36

4 LIŠKA, Otakar, 2006. Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinu komunismu SKPV PCR. ISBN 80-86621-

znamenalo zavedenie právneho dualizmu. Na našom území bolo používané právo zo zaniknutého Uhorska a na českom území bol používaný právny poriadok, ktorý sa predtým uplatňovalo v „rakúskej“ časti monarchie. V oblasti trestného

viacero svojich prednášok a rôznych ďalších príležitostí, aby sa vyjadril v neprospech trestu smrti⁵.

Trest smrti v období Slovenského štátu (1939 – 1945)

Obdobie po 15. marci 1939 (vstup nemeckého vojska na územie rozbitého Československa), je v ostrom kontraste s prvorepublikovou érou Masarykovského humanizmu. V tomto období boli na základe rozsudku, častejšie však bez rozsudku, popravené tisícky ľudí. Z hľadiska práva treba poznamenať, že došlo k recepcii právnych predpisov z bývalého Československa. Spomedzi novoprijatých právnych predpisov možno spomenúť napríklad zák. č. 320/1940 Sl. z. o trestných činoch proti štátu. Tento zákon ustanovil okruh politických deliktov, ktoré sa mali trestať trestom smrti. Patrili sem úklady o republiku, vyzvedačstvo a vojenská zrada (§ 1, § 6, § 8). Zákon však ustanovoval viaceré okolnosti, ktoré umožňovali nahradiť trest smrti miernejšou alternatívou. Napr. podľa § 33 ods. 2: „Pre osobu, ktorá v čase spáchania trestného činu podľa tohto zákona dovŕšila 18, ale ešte nie 20 rokov, základným trestom namiesto trestu smrti je doživotná trestnica.“

Možno konštatovať, že v porovnaní s obdobím prvej ČSR bol v období Slovenského štátu rozšírený počet skutkových podstat, za ktoré mohol byť uložený trest smrti. Samotný absolútny trest stratil v tomto období akúkoľvek funk-

ciu spravodlivého trestu a bol zneužívaný na politické účely a na udržanie sa totalitného režimu pri moci. Toto obdobie nám môže poslúžiť ako memento o tom, ako môže byť trest smrti zneužitý, ak neexistujú žiadne kontrolné mechanizmy spravodlivosti takýchto rozsudkov, prípadne, aké nebezpečné je samotné uzákonenie trestu smrti, ako jedného z hlavných trestov v trestnom zákonníku, keď sa k moci dostane osoba či politická strana s nedemokratickým a totalitným zmýšľaním.

Éra retribučného súdnictva (1945 – 1948)

Špecifickým obdobím v našich dejinách bolo obdobie tzv. retribucie (z lat. retributio = vrátenie, odplata). Na riešenie tejto neštandardnej povojnovej požiadavky boli zriadené tzv. mimoriadne ľudové sudy.

Na Slovensku bolo právnym podkladom pre zriadenie Národného súdu a ostatných mimoriadnych ľudových súdov nariadenie Slovenskej národnej rady č. 33/1945 Zb. o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zradcov a kolaborantov a o zriadení ľudového súdnictva. Toto nariadenie si 09-X. s. 36

⁵ Napríklad: <https://citaty.net/citaty/262628-tomas-garrigue-masaryk-pravo-trestat-smrti-je-pravo-hrozne-a-soudic-podl/>

za cieľ vytýčilo potrestanie fašistických okupantov, domácich zradcov, kolaborantov a previnilcov fašistického režimu. Fašistickí okupanti (cudzí štátni občania, ktorí sa pričínili o nedemokratický režim) mali byť podľa § 1 potrestaní trestom smrti. Domáci zradcovia (československí občania, ktorí sa pričínili o nedemokratický režim) mali byť taktiež postihnutí absolútnym trestom podľa § 2. Rovnako mali byť podľa § 4 stíhaní a týmto trestom potrestaní všetci, ktorí spôsobom definovaným nariadením marili priebeh SNP (definované ako: „Zrada na povstaní“). Kolaboranti (osoby, ktoré napomáhali činnosti nacistických okupantov) mali byť podľa § 3 potrestaní trestom odňatia slobody až na 30 rokov, avšak za priťažujúcich okolností im hrozil trest absolútny.

Asi najznámejšou osobou slovenských dejín, ktorej bol na základe tohto nariadenia udelený trest smrti bol prezident Slovenského štátu Jozef Tiso. V rozsudku bol označený za domáceho zradcu (Rozsudok Národného súdu v Bratislave nad Jozefom Tisom písm. a I, II, III), kolaboranta (tamtiež písm. b I, II, III) a obvinený bol tiež z marenia Slovenského národného povstania (tamtiež písm. c). Odsúdený bol na trest smrti povrazom. Okrem toho mu boli súdom odňaté aj občianske práva a skonfiškovaný všetok majetok.

Na Českej strane republiky upravoval činnosť ľudových súdov dekrét prezidenta Beneša č. 16/1945 o potrestaní nacistických zločincov, zrádcov a jejich pomahačov a o mimoriadnych ľudových soudech (tzv. veľký retribučný dekrét). Tento dekrét udeľoval ľudovým súdom možnosť ukladať trest smrti za rôzne zločiny, ktorých sa dotýčny dopustil počas nemeckej okupácie. V nadväznosti naň vydal prezident Beneš aj dekrét č. 17/1945 Zb. o Národním soudu, ktorý bol právnym podkladom pre zriadenie Národného súdu v Prahe, pred ktorým mohli byť postavené iba osoby českej národnosti, ktoré v období okupácie zastávali významné postavenie v politickej, hospodárskej alebo správnej oblasti štátu (§ 2). Týmto súdom bol odsúdený napríklad Karl Hermann Frank, nemecký štátny minister pre Protektorát Čechy a Morava⁶.

Je zrejmé, že obdobie účinnosti retribučných právnych noriem bolo nezvyčajným obdobím slovenských právnych dejín. Samotné súdne konania boli väčšinou často iba akousi formalitou a súdne senáty už dopredu vedeli, ako v daných prípadoch rozhodnú. Vynára sa tu otázka, či dané tresty smrti vydané za takýchto podmienok boli vždy morálne opodstatnené a skutočne nevyhnuté. Najmä, keď vezmeme do úvahy, že pri retribučnom súdnictve samotný trest smrti nebol nástrojom používaným výnimočne, ale veľmi často. Napriek možným morálnym výhradám je nutné podotknúť, že po takom dejiny definujúcom a turbulentnom období, akým bola druhá svetová vojna, bolo takéto obdobie pravdepodobne potrebné na to, aby sa spoločnosť vyrovnala so všetkými tragédiami, ktorým bola v rokoch 1939 – 1945 vystavená.

Nová právna úprava trestu smrti zo začiatku 50-tych rokov a zneužívanie trestu smrti na politické účely

Február roku 1948, známy aj ako „víťazný február“, priniesol so sebou viaceré zmeny na československej politickej

⁶ KRUPKA, Jaroslav. K. H. Franka: lidé museli mít vstupenku, odsouzení si mumlali. [cit. 2021-11-15]. dostupné na: https://www.denik.cz/z_domova/poprava-k-h-franka.html

scéne. Prevratom sa politická moc dostala do rúk komunistov a nastal prerod režimu československej republiky z demokracie na totalitu. Tento novovzniknutý totalitný režim bol z hľadiska práva charakteristický mnohými politickými procesmi zavŕšenými uložením a vykonaným trestom smrti. Samotné politické procesy boli takmer vždy dopredu cynicky a detailne naplánované a boli iba akousi formalitou pre verejnosť na udržanie zdania, že sa v štáte nekriví právo a spravodlivosť. Trest smrti bol týmto spôsobom využívaný nie ako prostriedok na ochranu spoločnosti, ale najmä ako nástroj na odstránenie nepohodlných politických oponentov. Takto prevedené justičné vraždy nám môžu slúžiť ako výstraha pred nebezpečenstvom totalitných režimov, ale aj pred nebezpečenstvom zneužívania trestu smrti samotného.

Podme sa však bližšie pozrieť na právnu úpravu trestu smrti z tohto obdobia. V roku 1948 sa začala tzv. právnická

dvojročnica, ktorá si za cieľ vytýčila prebudovanie celého vtedajšieho právneho poriadku v duchu novej komunistickej ideológie. Zúčastnení právni experti chceli vytvoriť jednotný právny poriadok formou kodifikácie všetkých relevantných právnych odvetví. Samotná právnická dvojročnica prebiehala v rokoch 1948 – 1950. Jedným z jej výstupov bol novokodifikovaný trestný zákonník (zák. č. 86/1950 Zb.) a trestný poriadok (zák. č. 87/1950 Zb.). V §1 trestného zákonníka sa dočítame, že: „Trestný zákon chráni ľudovo-demokratickú republiku, jej socialistickú výstavbu, záujmy pracujúceho ľudu a jednotlivca“. Už z tohto uvedeného paragrafu zákonníka nám musí byť zrejmé, že zákonník nemal na zreteli spravodlivosť ako takú, ale išlo skôr o zákon, ktorý mal slúžiť vtedajšiemu režimu na dosahovanie politických cieľov. V jeho dôvodovej správe sa dočítame, že tento právny predpis mal byť použitý ako jeden z prostriedkov triedneho boja a ako zbraň „našeho pracujúceho ľudu“ proti všetkým nepriateľom (zák. č. 86/1950 Zb., Dôvodová správa⁷). Zákon ustanovoval ako tri hlavné tresty: trest smrti, trest odňatia slobody a nápravné opatrenie (zák. č. 86/1950 Zb. § 18 ods. 1 písm. a, b, c). Môžeme si všimnúť, že trest smrti je uvedený na prvom mieste. Na otázku: „Prečo tomu tak je?“, nám odpovedá § 17 odsek 1 písmeno a), v ktorom je uvedené, že: „Účelom trestu je zneškodniť nepriateľov pracujúceho ľudu.“

⁷ Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_08.htm

Súdy mohli uložiť trest smrti v 25 prípadoch⁸. Patrili sem najzávažnejšie zločiny ako vražda (§ 216) či vražda ústavného činiteľa (§ 104). Z okruhu politických deliktov možno vymenovať napríklad vlastizradu (§78), vyzvedačstvo (§ 86) či porušenie povinnosti verejného činiteľa (§ 175). Samotný trest smrti sa mal podľa trestného zákonníka vykonávať obesením, v dobe zvýšeného nebezpečenstva štátu sa mal vykonávať zastrelením (zák. č. 86/1950 Zb. § 29 ods. 1). Ako zaujímavosť možno uviesť, že zákon neumožňoval ukladať trest smrti tehotnej žene, tej sa mal udeliť trest doživotného odňatia slobody (tamtiež § 29 odsek 3).

Častá aplikácia trestu smrti súdnou praxou v rokoch 1950 – 1955 v plnej miere odráža napätú atmosféru vyvolávanú v politických kruhoch, okrem iného, aj uplatňovaním smutne preslávenej tézy o zostrovaní triedneho boja. Výsledkom boli pokračujúce nezmyselné represálie, obeťami ktorých sa stali stovky nevinných ľudí. Podľa štatistických údajov bolo v rokoch 1951 – 1955 za politické trestné činy uložených spolu 158 trestov smrti⁹. Medzi najznámejšie monsterprocesy (vykonštruované procesy koncom 40. a začiatkom 50. rokov) tohto obdobia patrí napríklad známy proces s právničkou Miladou Horákovou alebo proces s Jurajom Dlouhým a spol.

Novelizácia trestného zákonníka z roku 1956

Rok 1956 priniesol so sebou viacero politických a právnych zmien. Po Stalinovej smrti v roku 1953 nastal vo viacerých krajinách ZSSR jav známy ako destalinizácia. V Československu sa najvýraznejšie prejavil okolo roku 1956 (teda po 20. zjazde Komunistickej strany Sovietskeho zväzu). Išlo o politické uvoľňovanie, ktoré malo za následok aj preskúmanie a úpravu rôznych zákonných predpisov. Jedným z takýchto zákonov bol práve aj trestný zákonník z roku 1950. Zmena tohto zákonníka prišla v podobe novelizácie, zákonom č. 63/1956 Zb.

Zákon č. 63/1956 Zb. menil a dopĺňal trestný zákonník vo viacerých oblastiach. Asi najvýznamnejšia zmena nastala z hľadiska uplatňovania trestu smrti. Zákon nariadil, že v prípadoch, kde predchádzajúci zákon ustanovoval trest smrti, ako jediný trest, ustanoví sa vedľa neho tiež trest odňatia slobody na 25 rokov (zák. č. 63/1956 Zb. čl. 2). Možnosť uloženia trestu smrti teda už nebola pri niektorých prípadoch obligatórna, ale len fakultatívna (teda ho súd uložiť mohol, ale nemusel).

Okrem toho došlo v roku 1956 aj k podstatným zmenám v samotnom súdnom konaní. Zákon č. 64/1956 Zb. o trestnom konaní súdnym zaviedol do československého trestného práva inštitút povinnosti preskúmať zákonnosť každého rozsudku, ktorým bol uložený trest smrti (zák. č. 64/1956 Zb. § 335 ods. 1, 2)¹⁰. Zákonnosť rozsudku trest smrti preskúmaval Najvyšší súd ČSSR. Ak Najvyšší súd dospel k názoru, že došlo pri danom rozsudku k takému porušeniu zákona, ktoré by malo vplyv na uloženie trestu smrti, tak postupoval ako keby mu bola podaná sťažnosť pre porušenie zákona. Ak nezistil Najvyšší súd žiadne pochybenie, tak posunul spis Ministerstvom

⁸ FICO, Róbert, 1998. Trest smrti. Bratislava: KÓDEX-PRESS, s.r.o. ISBN 80-967943-8-8. s. 46.

⁹ Tamtiež, s. 47.

¹⁰ FICO, Róbert, 1998. Trest smrti. Bratislava: KÓDEX-PRESS, s.r.o. ISBN 80-967943-8-8 s. 49

vu spravodlivosti (zákon č. 64/1956 Zb. § 335 ods. 2). Samotný trest smrti sa smel vykonať až vtedy, keď Ministerstvo spravodlivosti príslušnému súdu oznámilo, že rozsudok po preskúmaní Najvyšším súdom zostal nedotknutý a že nebola podaná žiadosť o milosť, prípadne, že žiadosť o milosť bola zamietnutá (zákon č. 64/1956 Zb. § 336). Takýto kontrol-

ný mechanizmus zákonnosti trestu smrti bol bezpochyby obrovským krokom vpred v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou, kde takýto kontrolný mechanizmus absentoval. Význam a opodstatnenosť takéhoto inštitútu potvrdzujú aj štatistické údaje. Od roku 1962 až do roku 1988 bolo súdmi v Československu uložených celkovo 131 trestov smrti. Avšak pri preskúmaní Najvyšším súdom bolo celkom u 42 páchatelov zistené také porušenie zákona, ktoré malo vplyv na uloženie trestu smrti¹¹. Možno teda vidieť, že až tretina osôb, ktorým bol uložený trest smrti, vďaka tejto inštitúcii v trestnom zákonníku neprišla bezdôvodne o život.

Posledná právna úprava trestu smrti z roku 1961

Posledná relevantná právna úprava, týkajúca sa trestu smrti, pochádza z roku 1961. Obsiahnutá bola v trestnom zákone č. 140/1961 Zb. a v trestnom poriadku č. 141/1961 Zb. V dôvodovej správe zákona¹² sa dočítame, že v spoločnosti prišlo k víťazstvu socializmu, a vzhľadom na tento vývoj musí štát zvýšiť morálne požiadavky voči jeho občanom. Pri presadzovaní tejto socialistickej morálky mať zohrať hlavnú úlohu práve novoprijatý trestný zákon (zákon č. 140/1961 Zb. § 301). Nový trestný zákon ustanovoval trest smrti ako trest výnimočný a fakultatívny (zákon č. 140/1961 Zb. § 29 ods. 1). Na samotné uloženie trestu smrti však museli byť splnené viaceré podmienky, ktoré ustanovoval zákon. Muselo ísť o trestný čin s vysokým stupňom nebezpečnosti pre spoločnosť (zákon č. 140/1961 Zb. § 29 ods. 1), uloženie trestu bolo vyžadované pre účinnú ochranu spoločnosti (tamtiež § 29 ods. 1 písm. a) a nebola nádej, že by na páchatela bolo možné trestom výchovne pôsobiť (tamtiež § 29 ods. 1 písm. b). Trest smrti nebolo podľa zákona možné uložiť tehotnej žene a ani osobe, ktorá ešte nedosiahla 18 rokov (tamtiež § 29 ods. 3). Samotný výkon absolútneho trestu mal prebiehať obesením, za brannej povinnosti štátu ho bolo možné vykonať zastrelením (tamtiež § 30 ods. 3).

Zákon je však značne paradoxný v tom, že napriek tomuto

¹¹ Tamtiež

¹² Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0065_09.htm

ustanoveniu o výnimočnosti trestu smrti rozšíril počet skutkových podstát, ktoré sa sankcionovali trestom smrti (tieto skutkové podstaty nachádzame v osobitnej časti zákona). Súdny mohol uložiť absolútne trest až za 33 trestných činov¹³. Íšlo najmä o rôzne politické delikty. Sem patrila vlastizrada (§ 91), rozvracanie republiky (§ 92), teror (§ 93), záškodníctvo (§ 95), sabotáž (§ 97), vyzvedačstvo (§ 105), vojnová zrada (§ 114) a zneužívanie moci verejného činiteľa (§ 158). Trest smrti ale bolo možné uložiť napríklad aj za vraždu alebo za rôzne trestné činy vojenské a trestné činy proti ľudskosti.

Na tomto mieste je potrebné spomenúť aj zákon č. 45/1973 Zb., ktorý novelizoval trestný zákon z roku 1961. Táto novela ustanovila, že za podmienok, kedy by podľa trestného zákona mohol byť uložený trest smrti, mohol súd uložiť namiesto neho trest odňatia slobody na 15 až 25 rokov (zákon č. 45/1973 Čl. 1 ods. 3), ak považoval takýto trest za dostatočný na splnenie účelu trestu. Táto právna úprava už nebola menená až do roku 1990, kedy bol trest smrti zrušený.

Zrušenie trestu smrti ako trestnoprávneho inštitútu (1990)

Rok 1989 bol pre Československo významným historickým medzníkom. November tohto roku so sebou priniesol tzv. Nežnú/Zamatovú revolúciu, ktorá znamenala pre krajinu pád totalitného režimu, ktorý tu vládol viac ako 40 rokov. Pri tvorení nových zákonov sa už zákonodarcovia nemuseli riadiť podľa systému komunistického Ruska a preto sa začali inšpirovať značne demokratickejšími a pokrokovejšími

„Za vyvrcholenie tejto vlny odporu voči absolútnemu trestu môžeme považovať Protokol č. 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach.“

západnými krajinami. Čo sa trestu smrti týka, už po druhej svetovej vojne začala v západnej Európe vlna abolicionizmu, ktorá postupne naberala na obrátkach. Za vyvrcholenie tejto vlny odporu voči absolútnemu trestu môžeme považovať Protokol č. 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach, ktorý prijala Rada Európy v roku 1983. Tento protokol zakazuje výkon trestu smrti počas mieru (Európsky dohovor o ľudských právach, protokol č. 6 čl. 1, čl. 2)¹⁵. Možno ho považovať za jeden z dokumentov, ktorý ovplyvnil zákon, ktorým sa v Československu v roku 1990 trest smrti zrušil. Československo tento dohovor ratifikovalo v roku 1991.

¹³ FICO, Róbert. 1998. Trest smrti. Bratislava: KÓDEX-PRESS, s.r.o. ISBN 80-967943-8-8. s. 50.

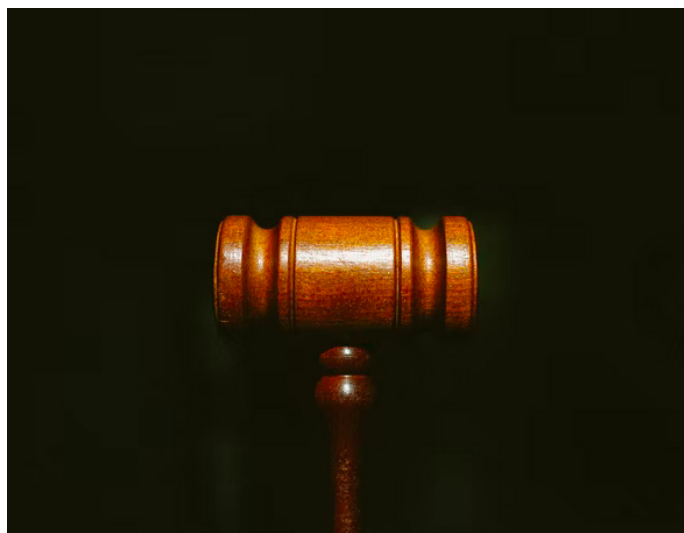
¹⁴ LIŠKA, Otakar. 2006. Tresty smrti vykonané v Československu v lete 1918-1989. Praha: Úrad dokumentace a vyšetrování zločinu komunismu SKPV PCR. ISBN 80-86621-09-X. s. 25

¹⁵ BEHRMANN CHRISTIAN – YORKE JON, 2013, The European Union and the Abolition of the Death Penalty, 4 Pace Int'l L. Rev. Online Companion 1, [cit. 2021-12-08], dostupné na: <https://digitalcommons.pace.edu/pilronline/39/>, str. 16

Právnu normou, ktorá definitívne u nás zrušila trest smrti, bol zákon č. 175/1990 Zb., ktorý slúžil ako novela trestného zákonníka z roku 1961. Možno spomenúť, že posledná poprava bola v Československu vykonaná 8. júna 1989 v Bratislave. Popravený, konkrétne obesený, bol Štefan Svitek, ktorého odsúdili na trest smrti za trojnásobnú vraždu¹⁶

Záver – Má trest smrti ešte miesto v moderných právnych systémoch?

Naše dejiny ponúkajú na trest smrti celkom zaujímavý pohľad. Počas existencie Československého štátu si absolútny trest prešiel celým spektrom využítí a uplatňovaní. Od jeho výnimočného použitia počas obdobia prvej Československej republiky, cez jeho použitie na šírenie teroru počas okupácie nacistami počas druhej svetovej vojny až po jeho zneužívanie na politické účely cez obdobie politických procesov, ktoré tu prebiehali počas vlády komunistickej strany Československa. Naše dejiny sú jasným dôkazom nebezpečenstva, ktoré predstavuje takýto inštitút v trestnom práve. Jednak existuje

vyšetrovaní zločinu komunizmu SKPV PČR. 297 s. ISBN 80-86621-09-X.

MOSNÝ, Peter – LACLAVÍKOVÁ, Miriam, 2014. Dejiny štátu a práva na území Slovenska II. (1848 – 1948). Spoločnosť Slovákov v Poľsku – Towarzystwo Słowaków w Polsce. 164 s. ISBN: 978-83-7490-761-3.

KRUPKA, Jaroslav. K. H. Franka: lidé museli mít vstupenku, odsouzený si mumlal. [cit. 2021-11-15]. dostupné na: https://www.denik.cz/z_domova/poprava-k-h-franka.html

BEHRMANN CHRISTIAN – YORKE JON, 2013, The European Union and the Abolition of the Death Penalty, 4 Pace Int'l L. Rev. Online Companion 1, [cit. 2021-12-08] dostupné na: <https://digitalcommons.pace.edu/pilronline/39>

HABO TIBOR, Posledná poprava na Slovensku: pred 30 rokmi obesili beštialného vraha [8.6.2019], [cit.2021-11-17] dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/696379/posledna-poprava-na-slovensku-pred-30-rokmi-rokmi-obesili-bestialneho-vraha>

Death penalty in Belarus in facts and numbers. [cit. 2021-12-6]. dostupné na: <https://belhelcom.org/en/topic-material/death-penalty-belarus-facts-and-numbers>

“*Naše dejiny sú jasným dôkazom nebezpečenstva, ktoré predstavuje inštitút trestu smrti v trestnom práve.*”

možnosť jeho zneužitia, pokiaľ by sa k moci dostanú tí nesprávni ľudia. Ďalej existuje možnosť častých justičných omylov v spojení s udeľovaním takéhoto trestu, ak neexistuje nejaký účinný mechanizmus jeho kontroly (aj keď treba konštatovať, že takýto inštitút bol aj v Československu nakoniec zavedený v roku 1956). Podľa môjho názoru, trest smrti už v dnešnej spoločnosti nemá svoje opodstatnenie. Najmä preto, lebo vieme účinne vyčleniť zo spoločnosti a potrestať všetkých „nebezpečných“ ľudí aj bez potreby takéhoto absolútneho trestu. Spoločnosť sa postupne vyvíja a spolu s ňou sa vyvíja aj právo. Už od obdobia osvietenstva prechádza trestné právo procesom humanizácie a tento trend bude pravdepodobne pokračovať aj do budúcnosti. A na tejto ceste by sme mali zotrvať aj my. Trest smrti je však ešte stále používaný vo viacerých krajinách sveta, dokonca aj v Európe, a to konkrétne v Bielorusku, kde boli dve popravy vykonané v roku 2019¹⁷.

Použitá literatúra:

FICO, Róbert, 1998. Trest smrti. Bratislava: KÓDEXPRESS, s.r.o. 112 s. ISBN 80-967943-8-8.

LIŠKA, Otakar, 2006. Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989. Praha: Úřad dokumentace a

¹⁶ HABO TIBOR, Posledná poprava na Slovensku: pred 30 rokmi obesili beštialného vraha [8.6.2019], [cit.2021-11-17] dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/696379/posledna-poprava-na-slovensku-pred-30-rokmi-rokmi-obesili-bestialneho-vraha>

¹⁷ Death penalty in Belarus in facts and numbers. [cit. 2021-12-6]. dostupné na: <https://belhelcom.org/en/topic-material/death-penalty-belarus-facts-and-numbers>

Rada/rád tvoríš nové veci?

*Máš rada/rád písanie článkov, či sa vo svojom voľnom
čase venuješ fotografovaniu?*

...

Ak áno, tak hľadáme práve TEBA!

Do nášho tímu fakultného časopisu Corpus Delicti
hľadáme nových „spisovateľov“, či nádejných fotografov.

Spoznaj nových ľudí, využij svoj voľný čas užitočne a
plnohodnotne a pridaj sa k nám.

Viac informácií Ti radi poskytneme na emailovej adrese:
corpusdelicti.tt@gmail.com
Tešíme sa práve na Teba :)

Corpus Delicti

Číslo vydania: 02/2021

Obsah študentskej časti

Ako byť úspešným študentom práva	III
Konanie o potvrdení vydržania	IV
Letná škola ľudských práv 2021	VI
Pojmy do vrečka študenta práva	VII
Politizácia vysokých škôl: realita alebo utópia?.....	VIII
Simulované súdne spory (Moot Courts) v rámci štúdia	VIII
Oplatí sa byť fér?.....	X
Letná škola práva pre stredoškolákov pokračuje druhým ročníkom.....	X
Transgender, cvrčky a posúvanie hraníc normality.....	XI
Argumentárium.....	XII
Stĺpček M.M.	XII
Fotografie Terézie Knorovej	XIII

Ako byť úspešným študentom práva

Úloha debaty s formálnymi požiadavkami v právnickom vzdelaní

V poslednom období sa právnická obec často zaoberá otázkou - ako byť dobrým/dobrou právnikom/právničkou. Po menej už tým, ako byť dobrým študentom/študentkou práva. Chicago-Kent Collage of Law vo svojom článku Ako byť úspešným študentom práva,¹ opisuje niekoľko tipov. Máte si vytvoriť študijné skupiny a pravidelne sa stretávať, udržiavať študijné tempo, pretože je ľahšie dodržiavať pravidelnú prípravu ako neskôr dobiehať zameškané, využívať Sokratovskú metódu pri učení a na seminároch, písať si štruktúry prípadov, a v neposlednom rade si tak utvárať väčší obraz o danom predmete/oblasti práva.

Debata sa môže naprieč prostredím líšiť, no podstata je vo väčšine prípadov rovnaká. Proti sebe stoja rečníci, ktorí za pomoci argumentov presvedčujú obecenstvo o súhlase alebo nesúhlase s tou-onou tézou. V Debatnom klube našej fakulty obvykle tézy študenti a študentky vedú vopred, no na debatných turnajoch nie, preto je tréňovaná aj ďalšia zručnosť - improvizácia. Debatéri/debatérky sú tak postavení/é pred úlohu obhajovať aj tézy, s ktorými nie sú stotožnení/é a nazerajú tak na témy aj z druhého uhla, ktorý v zásade stojí, možno aj v reálnom živote, proti nim. Ak by ste po prečítaní predchádzajúcich riadkov mali pocit, že debata môže učiť zavádzaniu či klamlivej argumentácii, pretože debatéri chcú samozrejme debatu vyhrať, nie je to cieľ. Prirodzene, všetci si z toho môžeme zobrať práve toto, no primárnym cieľom je rozvíjať kritické myslenie, ktoré spočíva aj v tom, že sa na veci pozeráme z rôznych strán. Čím viac názorov poznáme, tým viac si môžeme vyberať a viac pochopiť, čo a prečo vlastne zastávame my. Ako zručnosti, ktoré sa pomocou debaty naučíme využiť, je na každom z nás. Môžeme ich napríklad využiť pri právnickom štúdiu.

známej štruktúry - úvod, jadro, záver. Je potrebné zhrnúť, čo hovorí druhá strana, čo hovoríte vy a podložiť to dôkazom či príkladom. Dobrou štruktúrou dokážete dať svojej reči príbeh, rovnako ako ho dávate svojim povinným esejám, ak ich píšete poctivo. Príbehy vždy upútajú pozornosť viac ako suché riadky okopírovaných paragrafov. Štruktúra je rovnako dôležitá pri využívaní času, ktorý ako rečník/rečníčka máte. V reálnom živote sa bude stávať, že budete mať len niekoľko minút na to, aby ste niekoho presvedčili, že ste naozaj kvalitný človek. Je dobré si to natrénovať počas štúdia práva a debata to ponúka.

2. Aktívne počúvanie

Ak chcete reagovať na súper a vyvrátiť to čo tvrdí, musíte vedieť čo hovorí. Preto aktívne počúvať a zapisovať je v debate rovnako dôležité ako vaše gestá a mimika pri hovorení prejavu. Ešte stále sme sa nedostali do bodu, keď je forma dôležitejšia ako obsah, a tak stále vyhráva ten, kto má silnejší argument. Ten mať ale nebudete, ak bude stáť na vode. Rovnaké je to na prednáškach a seminároch - ak ste pochopili, že učiť sa priebežne nie je na škodu, zapisovať si poznámky, minimálne zo seminárov je efektívne. Ešte efektívnejšie je si ich priebežne kontrolovať a čítať.

Ako nám debata môže pomôcť byť lepším študentom/študentkou práva?

1. Štruktúra, štruktúra a ešte raz štruktúra

Absolútny základ nie len debatnej reči, ale aj vášho štúdia je štruktúra. V debate musíte svoju reč nie len postaviť do

¹ Chicago-Kent Collage of Law: *How to be a Successful Law Student*. Dostupné online: <https://www.kentlaw.iit.edu/current-students/student-services/law-school-survival-guide/how-to-be-a-successful-law-student> [cit. 28.12.2021]

3. Debatérska komunita, prehľad a kritické myslenie

Ak hovoríme o debatéroch/debatérkach, vždy hovoríme o komunite, ktorá má naozaj veľký prehľad a zaujíma sa o to, čo sa okolo nich deje. Záujem o občiansku spoločnosť by mali mať rozhodne aj študenti a študentky práva. V dnešnej dobe veľa krát počujeme pojem kritické myslenie. Často nadužívame. Keďže však zatiaľ nepoznáme lepší výraz stručne si povedzme prečo debata s formálnymi požiadavkami rozvíja kritické

myslenie a v čom vie byť pri štúdiu ešte nápomocná. Ak sa na debatu pripravujete, vyhľadávate si informácie o danej téme, čo zapríčiňuje, že idete po koreňoch jednotlivých téz. Koreňové príčiny môžeme využívať aj mimo debaty, keď sa snažíme zistiť zdroj získaných informácií a odhaliť ich relevanciu. Ak sa nepripravujete - improvizujete. Prax z nás robí majstrov, teda čím viac ste postavený pred situáciu, keď musíte improvizovať, tým vám premýšľanie ide rýchlejšie. Vytváranie protiargumentov na argumenty s ktorými ste vnútorne stožnení, vás stavia do pozície, keď sa (opäť) pozeráte na veci inými očami, a to ako budúci/e právnici/právničky potrebujete. Po dlhšom čase v debatnom svete už skôr viete odhaliť manipuláciu či argumentačné fauly. Ak by ste si mysleli, že spochybňovanie vlastných argumentov a názorov je zlé, nemusí to tak nutne byť. Bývalá sudkyňa ústavného súdu ČR, ktorá je dnes sudkyňou Európskeho súdu pre ľudské práva, si do svojho tímu vzala právničku, ktorá o českom ústavnom práve síce veľa nevedela, no jej úloha bola práve v tom, že mala kriticky zhodnocovať napísané rozsudky.

Záver

Poznať rozdiel medzi faktom a názorom, pracovať v tíme, analyticky a logicky myslieť či rozpoznať manipuláciu. To všetko ponúka debata a ešte viac. Niet divu, že z debatérick a debatérov sú často úspešní ľudia, ktorí sa angažujú v politike, akademickej sfére či v neziskových organizáciách. Študujú na Oxforde či na iných známych univerzitách, pretože v zahraničí má debata veľkú prestíž. To čo sa naučíte v Debatnom klube, môžete využiť pri písaní seminárnych prác, pri akomkoľvek verejnom vystúpení, pri simulovaných súdnych sporoch a neskôr i vo vašom profesijnom a súkromnom živote. Na pamäti môžete mať aj to, že vy nie ste spotrebiteľmi ale tvorcami práva, teda paragrafy ktoré sa dnes tak vehementne učíte sa menia, a raz ich môžete meniť aj vy. Dobrým tipom je napríklad písať si poznámky k paragrafom o tom, čo im chýba, ako by sa dali zmeniť alebo za kým by ste museli ísť, ak by ste ich chceli zmeniť. Ešte lepšie bude, ak si stanovíte cieľ, že budete ten/tá, ktorá ich bude mať kompetenciu tvoriť. Mať motiváciu je rovnako potrebné ako ovládať zručnosti naučené pri debate.

Autor: Dominika Kuchárová

...

Konanie o potvrdení vydržania

Ešte¹ donedávna bolo možné zapísať vlastnícke právo či vecné bremeno, ktoré ste nadobudli k nehnuteľnostiam z titulu vydržania, do príslušného katastra nehnuteľností na základe osvedčenia o vydržaní, ktoré vydávali notári v zmysle platného Notárskeho poriadku formou notárskej zápisnice.² V nadväznosti na početné prípady, kedy dochádzalo k zneužívaniu tohto inštitútu, ako aj kvôli efektívnemu a nezávislému posúdeniu jednotlivých prípadov a posilneniu ústavnej ochrany vlastníckeho práva ako takého, došlo k novelizácii zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok.³ V zmysle tejto novely, ktorá nadobudla účinnosť od 1. mája 2021, došlo k presunu tejto právomoci z notárov na súdy. Konanie o potvrdení vydržania je tak zaradené do ôsmej hlavy Civilného mimosporového poriadku a je upravené v ustanoveniach § 359a až 359k.

Príslušný súd, účastníci konania a podstatné náležitosti návrhu O potvrdení vydržania tak bude po novom rozhodovať súd, pričom príslušným bude súd v obvode ktorého sa nachádza predmetná nehnuteľnosť. Predmetom konania je potvrdenie vydržania i) vlastníckeho práva k nehnuteľnosti alebo ii) práva zodpovedajúceho vecnému bremenu k nehnuteľnosti. Konanie bude možné začať iba na návrh, teda v úvahu neprichádza konanie súdu ex offo. Návrh môže podať osoba, ktorá o sebe tvrdí, že vydržaním nadobudla vlastnícke právo k nehnuteľnosti alebo právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Treba však podotknúť, že účastníkom konania, ktorého nebude možné opomenúť, bude vždy aj ten subjekt, ktorý má

v čase začatia konania zapísané na liste vlastníctva vlastnícke právo alebo vecné bremeno k nehnuteľnosti, prípadne správca lesného pozemku či Slovenský pozemkový fond. Po vydaní tzv. vyzývacieho uznesenia, ktoré si priblížime v nasledujúcej časti článku, bude účastníkom konania aj osoba, ktorá podala voči nadobudnutiu vlastníckeho práva, príp. vecného bremena navrhovateľom námietky, ak nie je osobou, ktorá doposiaľ nebola účastníkom konania.

Ani tu sa však nezabúda na tzv. „bremeno tvrdenia“ a na to, že ak chce navrhovateľ nadobudnúť vlastnícke právo alebo vecné bremeno k nehnuteľnosti musí v návrhu opísať dôležité skutočnosti, z ktorých vyplýva, že navrhovateľ splnil predpoklady pre nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti alebo práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vydržaním. V návrhu je zároveň potrebné označiť nehnuteľnosť podľa údajov z katastra nehnuteľností a označiť aj deň, kedy navrhovateľ nadobudol vlastnícke právo k neh-

¹ Článok konzultovala JUDr. Katarína Gešková, PhD.

² Bližšie pozri ust. § 63 zákona č. 323/1992 Zb. Notársky poriadok v účinnom znení do 30.04.2021

³ Bližšie pozri detaily návrhu zákona vrátane dôvodovej správy dostupnú online: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=8024>.

nutelnosti alebo právo zodpovedajúce vecnému bremenu vydržaním. Predmetné skutočnosti musí navrhovateľ aj osvedčiť, čo možno považovať za istú formu dôkazného bremena na strane navrhovateľa.

Ak súd po prvotnom preskúmaní návrh neodmietne a ak to súd považuje za potrebné, môže súd sám vykonať potrebné šetrenia na overenie správnosti tvrdení navrhovateľa alebo môže pri pochybnostiach dokonca navrhovateľa vyzvať, aby označil ďalšie dôkazy na preukázanie skutočností, z ktorých vyplýva, že splnil predpoklady pre nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti alebo práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vydržaním. Na uvedenom je tak možné vidieť, že v tomto konaní sa nachádzame na území tzv. materiálnej pravdy a predpokladá sa určitá iniciatíva či aktivizmus samotného súdu.

Súd návrh na začatie konania o potvrdení vydržania napokon uznesením zamietne, ak zistí, že nie sú splnené podmienky na vydanie tzv. vyzývacieho uznesenia. Ako podrobne budú sudy vo svojej rozhodovacej praxi preskúmať predmetné návrhy je však nateraz ešte otáznikom.

Novinkou je vyzývacie uznesenie

Zaujímavosťou je aj tzv. vyzývacie uznesenie, ktorým si súd splní svoju informačnú povinnosť po tom, ako navrhovateľ osvedčil, že splnil predpoklady pre nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti alebo práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vydržaním a vyzve iné subjekty na uplatnenie námietok proti vydaniu uznesenia o potvrdení vydržania. Súd v tomto uznesení zároveň určí, do ktorého dňa je možné námietky na príslušnom súde, ktorý vo veci rozhoduje, podať. Táto lehota by však mala byť primeraná (nesmie byť kratšia ako šesť mesiacov od zverejnenia vyzývacieho uznesenia v Obchodnom vestníku) a mala by zabezpečiť potencionálnym účastníkom konania, ktorí podajú námietky, dostatočnú možnosť na uplatnenie ich práv.

Uznesenie bude okrem základných informácií obsahovať aj stručný opis skutočností, ktoré osvedčujú, že navrhovateľ nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti alebo právo zodpovedajúce vecnému bremenu vydržaním. Uznesenie sa bezodkladne doručí i) navrhovateľovi, ii) osobe, ktorá má v čase začatia konania o potvrdení vydržania zapísané na liste vlastníctva vlastnícke právo k nehnuteľnosti alebo vecné právo k nehnuteľnosti, ktorej sa konanie o potvrdení vydržania týka, iii) správcovi lesného pozemku a Slovenskému pozemkovému fondu, iv) okresnému úradu, v sídle kraja v

ktorého územnom obvode je predmetná nehnuteľnosť, ako aj v) okresnému úradu príslušnému na úseku katastra nehnuteľností, a to na vyznačenie poznámky o vedení konania o potvrdení vydržania. Uznesenie sa bezodkladne zverejní verejnou vyhláškou v i) Obchodnom vestníku a ii) na úradnej tabuli obce, v ktorej katastrálnom území je nehnuteľnosť, ktorá je predmetom konania, pričom sa nevylučuje ani zverejnenie prostredníctvom hromadných oznamovacích prostriedkov.

Publicita predmetného uznesenia tak bude niekoľkonásobná, spočívajúca v doručovaní uznesenia účastníkom konania, príslušným úradom, obci, ako aj zápisom poznámky na liste vlastníctva. Takáto forma publicity zabezpečuje princíp právnej istoty a umožní potencionálnym účastníkom konania chrániť ich dotknuté práva a záujmy. Je namieste taktiež apelovať na príslušné orgány a miestnu samosprávu, aby predmetné uznesenia zverejňovali riadne, včas a predovšetkým bezodkladne.

Námietky

Okruh osôb, ktoré budú oprávnené podať na súd námietky, je pomerne extenzívny. Podať námietky môže, ako aj osoba, ktorá už je „povinným“ účastníkom konania, tak aj osoba, ktorej práva môžu byť vydržaním dotknuté, či osoba pri ktorej zákon používa spojenie iná osoba. Ani námietky sa však nezaobídu bez aspoň základného vecného odôvodnenia, či splnenia bremena tvrdenia, kde od toho, ktorá osoba námietku podáva, závisí aj samotný obsah podanej námietky. Vznikajú nám tak námietky rôzneho obsahu, ktoré môžu uvádzať buď skutočnosti, ktoré osvedčujú, že vecné právo k nehnuteľnosti môže byť vydržaním dotknuté alebo skutočnosti, ktoré vyvracajú, že navrhovateľ splnil predpoklady nadobudnutia práva k nehnuteľnosti. Súd môže námietky, ktoré neobsahujú požadované náležitosti, odmietnuť, čo vyplýva najmä z hospodárnosti samotného konania.

Ak bude súd podané námietky považovať za dôvodné, zamietne podaný návrh uznesením. Ak to však súd bude považovať za potrebné, nariadi vykonať potrebné šetrenia na overenie skutočností uvedených v námietkach alebo môže na tento účel dokonca vyzvať osobu, ktorá podala námietky, aby predložila ďalšie dôkazy preukazujúce jej tvrdenia. Súd môže taktiež na tento účel nariadiť pojednávanie. Opätovne sa tak stretávame s dôkazným bremenom, a to nielen na strane samotného navrhovateľa, ale aj na strane osoby, ktorá podala námietku.

Rozhodnutie vo veci samej

Pri rozhodovaní súdu vo veci samej tak prichádzajú do úvahy dve situácie. Prvá spočíva v tom, že súd uznesením zamietne

návrh na začatie konania o potvrdení vydržania, ak sa námietky neodmietli a ak sú dôvodné. V opačnej situácii súd vydá uznesenie o potvrdení vydržania, a to v prípade ak súd nezamietol návrh na začatie konania o potvrdení vydržania, ak námietky boli odmietnuté alebo ak márne uplynula lehota na podanie námietok.

Ak súd rozhodne uznesením, že sa návrh navrhovateľa zamietla, toto uznesenie zároveň bezodkladne doručí okresnému úradu príslušnému na úseku katastra nehnuteľností na účel výmazu poznámky, ktorá je zapísaná na príslušnom liste

vlastníctva.

Na druhej strane, ak navrhovateľ splní všetky zákonom stanovené podmienky (spôsobilý subjekt, spôsobilý predmet, oprávnenosť držby a dobromyseľnosť samotného vydržiteľa, vydržacia doba) a márne uplynula lehota na podanie námietok alebo ak boli námietky odmietnuté, súd vydá rozhodnutie vo forme uznesenia, ktorým potvrdí, že navrhovateľ vydržal vlastnícke právo k nehnuteľnosti, príp. právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Medzi podstatné náležitosti tohto uznesenia patrí označenie účastníkov konania, predmetnej nehnuteľnosti podľa údajov z katastra nehnuteľností, a napokon označenie dňa, kedy navrhovateľ nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti alebo právo zodpovedajúce

vecnému bremenu vydržaním. Špecifikom tohto uznesenia je jeho záväznosť erga omnes, teda pre každého. No nie je prekážkou, aby sa osoba, ktorá je vydržaním dotknutá, domáhala svojho vecného práva k nehnuteľnosti žalobou, avšak musí osvedčiť, že existujú skutočnosti, ktoré bez vlastnej viny nemohla uplatniť námietkami podľa zákona. Prijatý zákon na záver chráni aj dobromyseľnú osobu, ktorý nadobudne vecné právo k nehnuteľnosti od toho, komu bolo právoplatne potvrdené vydržanie podľa zákona. Táto osoba je chránená tak, ako keby nadobudla vecné právo k nehnuteľnosti od vlastníka. Teda ochrana dobromyseľného potencionálneho nadobúdateľa sa zaručuje.

Je potrebné už len dodať, že rozhodnutie o potvrdení vydržania je podkladom na zápis vecného práva do katastra nehnuteľností s osobou navrhovateľa ako vlastníkom, resp. ako osobou oprávnenou z vecného bremena.

Záver

Záverom tohto článku si dovoľme vyjadriť našu pevnú vieru, že táto nová právna úprava prinesie svoje očakávané plody a úžitky, ako aj zabezpečí subjektom dlhodobo očakávané posilnenie ústavnej ochrany vlastníckeho práva a zabráni tak prípadným neoprávneným prevodom na iné osoby, či početnému zneužívaniu inštitútu vydržania. Svoju dôveru vkladáme aj do rozhodovacej praxe súdov, kde veríme, že tieto konania budú rozhodované nie laxne, ale zodpovedne a s dôsledným uvážením, nakoľko zásah do vlastníckeho práva je citlivou oblasťou každého jednotlivca v spoločnosti.

Použitá literatúra a zdroje:

Detaily návrhu zákona (dostupné online): <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=8024>

Zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov

Zákon č. 323/1992 Zb. Notársky poriadok v znení účinnom do 30.04.2021

Autor: Michaela Sklenárová

...

Letná škola ľudských práv 2021

Začiatkom školského roka sa každoročne koná Letná škola ľudských práv. Tento rok, aj napriek pretrvávajúcej pandemickej situácii, nebol výnimkou. Týždňový program sa odohráva v Námestí nad Oslavou a účastníci musia prejsť výberovým konaním, ktoré pozostáva z napísania eseje, ktorú následne vyhodnotí vedenie letnej školy. Zo Slovenska sú vždy vybraní piati účastníci, a tento rok som bola medzi nimi ja a kolegyňa Bc. Petra Straková. Celý týždeň bol veľmi interaktívny, takže jednou z podmienok je určite prísť s veľkým množstvom energie. Zaujímavé témy striedali ešte zaujímavejší hostia, ako napr. sudkyňa Európskeho súdu pre ľudské práva Kateřina Šimáčková, sudca Martin Kopa, ktorý donedávna spravoval aj úspešný blog Iurium Daily ale-

bo ústavný sudca Vojtěch Šimíček. Dozvedeli sme sa viac o (ne)povinnom očkovaní od právničiek z kancelária Zástupcu Česka pred Európskym súdom pre ľudské práva alebo o zanedbaní práv občanov v rôznych ústavoch od zástupkyne Ombudsmana ČR, Moniky Šimůnkovej. Tak ako sa naučíte veľa nových právnych pojmov, uvedomíte si aj to, že právnici nemajú byť len roboti bez empatie. Jedným z posolstiev je aj to, že by sme mali byť všímavější voči nášmu okoliu. Letnú školu ľudských práv vrelo odporúčam. Je to akcia, na ktorú sa nezabúda.

Autor: Dominika Kuchárová

Pojmy do vrecka študenta práva

Právnický slovník

Vydržanie - ide o špecifický spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva k veci jej oprávnenou držbou, ktorá trvá tri roky, ak sa týka hnuteľnej veci a desať rokov, ak ide o nehnuteľnosť. Na nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním musia byť splnené podmienky ustanovené zákonom. Držba veci musí byť nepretržitá a oprávnená (držiteľ je s prihladením na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu vec patrí).

Nehnutelnosť – rozumie sa ňou pozemok a stavba spojená so zemou pevným základom. Za nehnuteľnosti teda považujeme také veci, ktoré nevieme premiestniť, napríklad dom, chatu, rôzne budovy alebo spomínaný pozemok.

Pozemok - časť zemského povrchu, ktorá je oddelená od susedných častí hranicou územnej správnej jednotky, katastrálneho územia, zastavaného územia obce, hranicou vymedzenou právom k nehnuteľnosti, hranicou držby alebo hranicou druhu pozemku či rozhraním spôsobu využívania pozemku. Pozemok môže byť určený na stavebné alebo poľnohospodárske účely. O stavebnom pozemku hovoríme vtedy, keď nám za dodržania určitých podmienok bude vydané stavebné povolenie, prípadne ide o pozemok, ktorý je súčasťou územia určeného na zastavanie alebo pozemok, ktorý už je zastavaný inou stavbou.

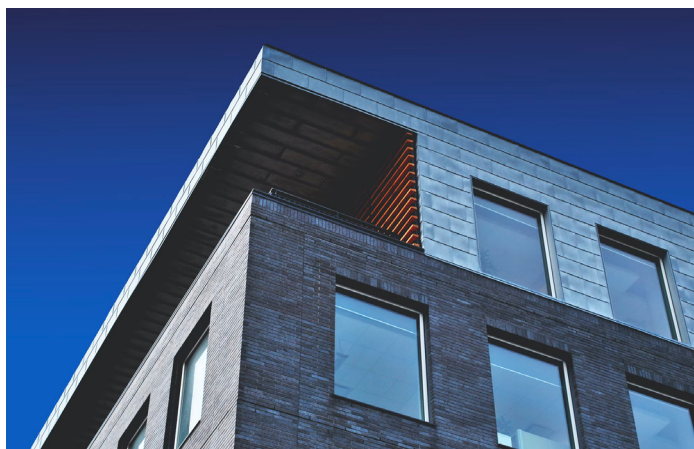
Stavba - stavbou je stavebná konštrukcia postavená stavebnými prácami zo stavebných výrobkov, ktorá je buď pevne spojená so zemou alebo jej osadenie vyžaduje úpravu podkladu. Stavebnými prácami sú odborné činnosti, ktorými sa uskutočňuje stavba, napríklad budovanie základov, výstavba obvodových múrov, izolácia, zastrešenie a podobne. Pri každej z týchto činností sa pracuje s určitými stavebnými materiálmi (betón, drevo, tehly). Pevným spojením so zemou je okrem iného aj spojenie pevným základom, pripojenie na sieť technického vybavenia územia, za ktoré považujeme plyn, vodu, elektrinu, kanalizáciu alebo o pevnom spojení so zemou hovoríme tiež, ak je stavba umiestnená pod zemou, napríklad podzemné parkovisko.

Kataster nehnuteľností – nazývaný tiež kataster, je verejným registrom a zároveň informačným systémom obsahujúcim geometrické určenie (vymedzenie tvaru a rozmerov), súpis a popis nehnuteľností a tiež údaje o právach k týmto nehnuteľnostiam. Tvoria ho katastrálne operáty usporiadané podľa katastrálnych území. Zjednodušene ide zoznam alebo databázu, kde nájdeme graficky znázornené a zapísané všetky pozemky, nehnuteľnosti a práva k nim.

Katastrálny operát – súbor dokumentačných materiálov potrebných na spravovanie katastra a obnovu katastrálneho operátu, ktoré obsahujú údaje z jedného katastrálneho územia. Sú nimi napríklad list vlastníctva, katastrálna mapa či zbierka listín. Je vedený v papierovej aj elektronickej podobe.

Katastrálne územie - územno-technická jednotka, ktorú tvorí územne uzavretý a v katastri spoločne evidovaný súbor pozemkov. Obec môže tvoriť jedno katastrálne územie, no stáva sa tiež, že je obec zložená aj z viacerých katastrálnych území.

List vlastníctva – doklad obsahujúci vybrané údaje o nehnuteľnostiach, údaje o vlastníkoch, iných oprávnených osobách a iné údaje, ktorým sa preukazujú vlastnícke vzťahy k nehnuteľnostiam. Takýmito údajmi sú napríklad rozmery, účel využívania pozemku, rovnako tu nájdeme aj informácie o obmedzení v nakladaní s nehnuteľnosťou (hypotéka, povinnosť strieť obecný vodovod na pozemku).

Latinské pojmy

sui generis – doslovný preklad „svojho druhu“, stojí mimo zákonodarnej, výkonnej a aj súdnej moci, napríklad orgán prokuratúry.

sui heredes - termín používaný rímskym právom na označenie zákonných dedičov poručiteľa. Označuje osoby podriadené otcovskej alebo manželskej moci zomretého v okamihu jeho smrti, takže jeho smrťou sa stali svojprávnymi. Patrili sem synovia a dcéry, prípadne vnuci po zomretých synoch, ďalej manželka. Medzi dedičov však nepatrili emancipovaní potomkovia.

Superficies solo cedit – doslovný preklad „vrch ustupuje spodku“ je právna zásada, ktorej počiatky môžeme nájsť už v antickom Ríme. Jej podstatou je princíp, že všetky stavby či iné objekty, ktoré sa nachádzajú na pozemku a sú pevne spojené so zemou a patria neoddeliteľne k tomuto pozemku. Vlastník pozemku je teda vždy zároveň vlastníkom všetkých stavieb na pozemku. Výnimkou z tejto zásady je právny inštitút práva stavby, ktorý umožňuje legálne stavať na pozemku aj nevlastníkovi.

Autori: Miriam Lesná, Radka Karellová

Politizácia vysokých škôl: realita alebo utópia?

Od februára 2021 prebieha veľmi vášnivá debata o novele, ktorá má vysokým školám priniesť zmenu.¹ Zmenu, ktorá má priniesť progresívnejšie vzdelávanie. Študenti boli spočiatku nadšení, že reforma je na scéne, pretože je zrejmé, že vzdelávanie na Slovensku má v globálnom meradle problém. Reforma však nemá byť uskutočnená preto, aby nejaká bola. Má byť kvalitná, a to znamená, že by tvorcovia reformy mali počúvať odborníkov, či ľudí z dlhoročnej praxe. Nič z toho sa však už niekoľko mesiacov nedeje. Preto rovnako ako pracovníci skupiny, aj my študenti od februára aktívne sledujeme vývoj situácie. Od celonárodných stretnutí až po individuálne a naopak. Keď som dostala ponuku študentom predstaviť najväčšie problémy novely, neváhala som. Cez online platformu prebehli 2 univerzitné stretnutia, kde pozvanie prijali aj doc. Kováčik a doc. Hladký, ktorí nám poskytli ešte väčší vhľad do zákutí rokovania. Pri novele môžeme hovoriť o politizácii vysokých škôl z prostého dôvodu: minister školstva sa nás snaží presvedčiť, že univerzita potrebuje správnu radu, ktorej značnú časť budú tvoriť ľudia z externého prostredia, ktorých si minister vyberie. V krátkosti by sa dalo povedať, že správna rada by mala moc nad majetkom školy, voľbou a odvolávaním rektora. Okrem správnej rady vidíme problém aj v zrušení fakultných orgánov. Hoci si ich univerzita môže zriadiť opäť, je to pre ňu neprimeraná a hlavne zbytočná záťaž. Citlivo vnímame aj vyrovnanie dĺžky štúdia externého štúdia s denným, pričom dohľad by nad touto voľbou mala Akredi-

tačná komisia, kde bude opäť záležať na tom, aby jej členovia boli správnymi ľuďmi na správnom mieste. Častým argumentom je, že novela musí byť uvedená do života, pretože Slovensko čaká Plán obnovy a odolnosti. Tu pripomeniem, že tento plán hovorí, že musí byť zabezpečená autonómia škôl. Žiaľ, táto novela, v podobe akej je dnes (4.11.2021) tento predpoklad nenapĺňa. Ak sa budete chcieť dozvedieť viac o sporných bodoch predloženej novely, pozývame Vás na priebežné stretnutia, ktoré budú trvať dovtedy, kým sa neprijmu potrebné zmeny.

¹ Materiál je v MPK na Slov-lex.sk pod číslom LP/2021/596, pripomienkovanie beží do 12.11.2021

Autor: Dominika Kuchárová

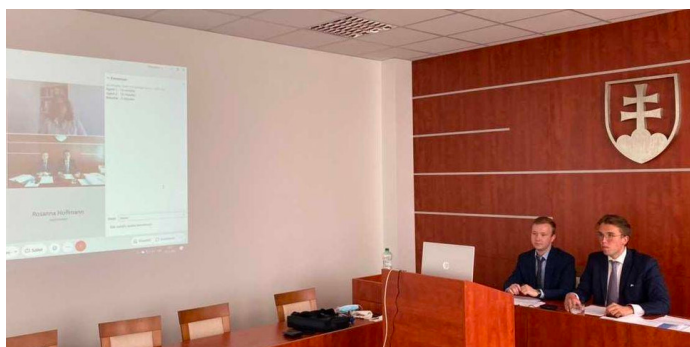
...

Simulované súdne spory (Moot Courts) v rámci štúdia

Simulované súdne spory, ktoré v angličtine nájdete pod označením Moot Courts sú dlhodobou výzvou a skvelou skúškou pre študentov práva, vďaka čomu sa môžu zdokonaľiť v oblastiach, ktorým sa môžu následne venovať. Účastníci dostanú za úlohu dopodrobna prejsť určitý prípad, ktorého skutkovú podstatu budú musieť zanalyzovať a sformulovať víťazné - presvedčivé argumenty pre obe zúčastnené strany, a to v prvom rade písomne, a neskôr i ústne, pred odbornou porotou predstavujúcou sudcov.

Tieto súťaže sú organizované v rámci Slovenska i Česka v tunajších jazykoch, avšak najpopulárnejšími a najrozsiahlejšími sú práve súťaže zahraničné, na ktorých sa zúčastňujú i tento rok naši študenti. Ja som sa uplynulý rok zúčastnil súťaže Manfred Lachs Space Law Moot Court Competition (z medzinárodného kozmického práva) a tento rok som súčasťou fakultného tímu JESSUP 2022 (so zameraním

na medzinárodné právo kybernetického priestoru) a Easter European Moot Court Competition 2022 (so zameraním na športové právo). Okrem teraz spomenutých, je ponuka

skutočne široká podľa toho, čomu sa chce študent venovať - z tých väčších si dovoľm ešte spomenúť European Human

Rights Moot Court Competition, International Criminal Court Moot Court Competition, a napr. i Československý azylový moot court, ktorého sa zúčastňujú i študenti našej Právnickej fakulty.

Pred tým, než prejdem k výhodám zapojenia sa do podobných súťaží, by som rád podotkol, že samotná príprava si vyžaduje veľa času, trpezlivosti, soft-zručností ale i tvrdých právnických znalostí, ktoré študent môže nadobudnúť jedine proaktívnym prístupom k štúdiu v oblasti, ktorá ho zaujíma.

Ale keď je čas a chuť, zvyšok sa samozrejme dá dohnať – čo sa ukázalo i na minuloročnom moote z kozmického práva, kedy sme napriek tomu, že sme ako prváci bakalárskeho stupňa skončili na 10. mieste z takmer 30 tímov v Európe v konkurencii najlepších univerzít, či už išlo o Oxford, alebo KU Leuven.

A čo mi teda účasť na simulovanom súdnom spore môže dať?

Zlepšenie argumentačných schopností, písomných i ústnych

Jednotlivé súťaže (takmer) všetky vyžadujú pred ústnym kolom doručenie písomných memorialov, ktoré sú svojim rozsahom možno odstrašujúce, no opak je pravdou. Napísať 10.000 slov dlhý právny text, v ktorom môžete predviesť svoje analytické schopnosti, Vás nepochybne preverí a počas cesty, kedy Vám fakulta prideliť najlepších možných koučov, zistíte, ako cez jednotlivé kroky argumentácie priniesť čo najzaujímavejší a najpresvedčivejší výsledok. Zvolíte si formu, štruktúru argumentu, ktorý doplníte kvalitnými zdrojmi – toto všetko Vám môže poskytnúť napríklad novovzniknutá Klinika simulovaných súdnych sporov, vedená Mgr. Ivanom Novotným, PhD., ktorej gro je postavené na príprave na tieto súťaže. Škola sa vždy snaží študentom vyhovieť, a pri špecifite témy, napr. Športové právo, neváha rozbehnúť rozsiahly prieskum, kto by pre Váš tím bol najvhodnejší kouč.

Netreba zabudnúť i na fakt, že svojim tématickým zameraním môžu súťaže slúžiť ako katalyzátor prehĺbenia vedomostí v jednotlivých oblastiach, či už sú to ľudské práva, kozmické právo, alebo športové právo, a predmety v rámci skúškového sa Vám budú zdať byť potom o to jednoduchšie (pri Vašej rastúcej expertíze).

Ústna argumentácia ako taká je niečo, čo sa dá jedine natrénovať. A práve tieto súťaže poslúžia ako skvelý tréning pre budúcich potenciálnych advokátov, ktorí by mali túžbu stať sa výnimočnými a presvedčivými rečníkmi. Stresová úroveň, vypätie a výzva, ktorá pred Vami stojí, kedy Vás z každej strany odborník-sudca pri súťaži ugriluje, sa nedá porovnať so žiadnou skúškou. A preto je to tak cenná skúsenosť.

Fantastická položku do životopisu

A táto cenná skúsenosť nie je len v rovine nárastu Vášho sebavedomia a vedomostí, ale účasť na podobných Moot Courtoch svieti i v životopise. Sám mám skúsenosť s prijatím na pozíciu Paralegala do advokátskej kancelárie, i vďaka tomu, že mám skúsenosť s Moot Courtom. Pre študentov práva to môže byť po prvom/druhom ročníku vykúpením, keďže so samotnou právnou argumentáciou nemusia mať skúsenosť v rámci matérie štúdia. A práve toto simulované súdne spory poriešia, vďaka čomu je študent schopný zanalyzovať skutkovú podstatu, vhodne ju subsumovať pod určité právne predpisy a vyvodiť jednoznačné závery. Dajte tomu šancu, a uvidíte.

Zlepšenie schopnosti pracovať v tíme a vynaliezavosti

Moot courty sú o tímovej práci. Či už ide o trojčlenné, či štvorčlenné tímy podporené koučom, naučíte sa, aké je to spolupracovať pre spoločný cieľ. Kouč, alebo konzultant, môže

predstavovať odborný pohľad, od ktorého sa naučíte ako prijímať často i negatívnu spätnú väzbu (no v ideálnom prípade konštruktívnu), ktorá Vás posunie ďalej. Vynaliezavosť je pri simulovaných súdnych sporoch takisto nevyhnutná, keďže pred Vami stojí obrovská porcia práce, dva rozsiahle a kvalitné právne dokumenty, minimálne 15 minút ústnej právnej argumentácie a expresné reagovanie (v prípade odpovedí na argumenty súperov). Ste pripravení?

Verím, že Vás môj text namotivoval, a budúci rok bude na fakulte väčší záujem i konkurencia v prihlasovaní sa na jednotlivé súťaže - simulované súdne spory. Je to jedinečná možnosť, ako vyčnievať spomedzi kolegov a ukázať svetu, čo je vo Vás.

Autor: Patrik Ondřejch

Oplatí sa byť fér?

Počas zimného semestra sa uskutočnil workshop so Zuzanou Vasičák Očenášovou z nadácie Zastavme korupciu, ktorá sa téme hodnotového vzdelávania aktívne venuje. Hneď v úvode študenti porozprávali o svojich zážitkoch s neférovým správaním. Diskusia vyústila do záveru, že neférovosť cítime hlavne vtedy, keď sa deje nám, teda keď sme v pozícii obeť. Prednášajúca i študenti sa zhodli na tom, že neférovosť prináša pocit frustrácie, veľakrát napríklad stratu času a neovplyvňuje len tých, ktorí sa správajú neférovito a tých, ktorí sú na druhej strane ale aj širšie okolie. Ak napríklad podvádžam pri skúške, nedotýka sa to len mňa a učiteľa. Zasahuje to mojich spolužiakov, ktorí sa učia a skvelé známky dosahujú zaslúženne, zasahuje to dobré meno fakulty či dokonca univerzity, a v neposlednom rade to zasahuje i mienku v spoločnosti, či už o vysokoškolskom štúdiu na Slovensku alebo skrátka mienku v spoločnosti o správaní študentov, a v širšom meradle i ľudí. Pravdou je, že škodu pri podvádzaní počas skúšok utrpia v konečnom dôsledku všetci. Prečo? Hoci študent/študentka, ktorý/ktorá podvádza prejde skúškou, viac či menej úspešne, v konečnom dôsledku poškodí samých seba, a to práve pre-

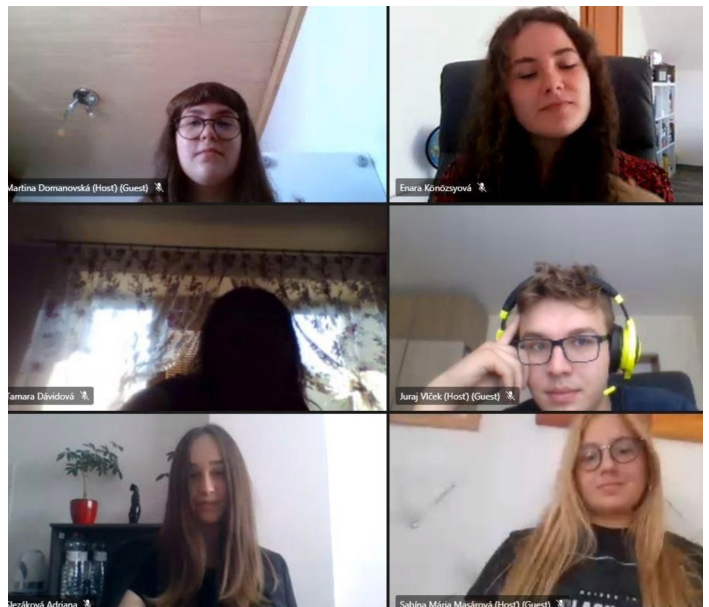
to, že vedomosti, ktoré nezískajú poctivou prácou, budú určite slabosťou v jej študentskom či profesijnom živote. Dôležité je neosvojiť si zvyk podvádžania, mať okolo seba ľudí, ktorí nám v kritických situáciách, keď premýšľame o takejto voľbe, vedeli vrátiť späť - na správnu cestu. Ak by som mohla dať čitateľom a čitateľkám radu, tkvela by v tom, že ak Vás nejaký predmet nebaví, mali by ste sa pozrieť na kontext jeho vzniku. Niekedy práve to zaujme a máte väčšiu chuť sa štúdiu venovať - kontext je dôležitý napríklad pri témach zo sociológie práva. Typickým príkladom môžu byť tri zväzky kníh o tom ako vznikalo právo/štát od Františka Weyra. Hoci to študentov v knižnici straší, v skutočnosti je kniha veľmi vtípná a obsahom zaujme. Ak ale táto rada nezaberie, skúste si predstaviť, že raz v debate s vašimi kolegami môže téma padnúť práve na Váš neoblúbený predmet. Hoci ste z neho nemali áčko, máte prehľad, a to vďaka tomu, že ste sa aj napriek počiatočnej nechuti, pripravovali. Prehľad sa získa vždy. Z dlhodobého hľadiska má férové správanie dlhodobý účinok.

Autor: Dominika Kuchárová

...

Letná škola práva pre stredoškolákov pokračuje druhým ročníkom

Po pozitívnej odozve od účastníkov prvého ročníka Letnej školy práva pre stredoškolákov, ktorá sa uskutočnila on-line formou, sa organizačný tím pod vedením vedeckej pomocnej študentskej sily z katedry správneho práva, práva životného prostredia a finančného práva Martina Pogádlu a odborného asistenta katedry Mgr. Samuela Rybníkára, PhD. rozhodol usporiadať druhý ročník tohto podujatia, tentokrát prezenčnou formou, v priestoroch fakulty. Lektormi letnej školy budú študentky a študenti fakulty, ktorí študentom stredných škôl predstavia štyri právne problémy, ktoré vyústili do rozhodnutí Najvyššieho súdu SR, a na ich podklade im interaktívnou formou priblížia právnu úpravu, z ktorých rozhodnutia vychádzali. Problematika bude študentom ilustrovaná aj vo forme simulovaných sporov, v ktorých budú mať študenti za úlohu argumentovať za vybranú stranu sporu a obhájiť tak svoj názor na riešenie daného právneho problému. Účelom podujatia je zvýšenie právneho povedomia u študentiek a študentov stredných škôl, rozvoj kritického myslenia a argumentačných schopností a vzbudenie záujmu o štúdium práva. Organizačný tím podujatia je presvedčený, že v dobe šírenia dezinformácií a hoaxov je rozvoj kritického myslenia, argumentačných schopností a šírenie právneho povedomia správnou cestou v boji s týmito negatívnymi spoločenskými javmi. Letná škola práva sa uskutoční v dvoch termínoch: 21. a 22. júna, pričom kapacita prihlásených na jednotlivom termíne je

stanovená na 20 účastníkov, čo umožní individuálny prístup lektorov. Prihlasovanie a bližšie podmienky prijatia na letnú školu budú zverejnené na sociálnych sieťach fakulty a univerzity už čoskoro.

Autor: Martin Pogádl

Transgender, cvrčky a posúvanie hraníc normality

Už hádam každý z nás niekedy počul, že niečo, čo sa okolo nás deje, nie je normálne. Prípadne, že niekto, koho poznáme je opakom normálneho človeka. Pojem normalita v sebe obsahuje ambivalentnosť. Podľa francúzskeho filozofa Georgesa Canguilhema označujeme za normálne niečo, čo označuje skutočnosť opísateľnú štatistickým výpočtom. Napríklad z priemeru meraní vykonaných na charakteristickom ryse určenému nejakému druhu a množstvu jedincov vyznačujúcich sa týmto rysom, buď zapadajú do tohto priemeru alebo sa od nich nevýznamne líšia. Prípadne, normalita označuje nejaký ideál, pozitívny princíp hodnotenia v zmysle prototypu alebo dokonalejšie formy.¹ Čo znamená normalita pre nás? Je potrebné sa jej vyvarovať, alebo ju naopak, máme vyhľadávať?

Predtým ako prejdeme k definícii normality, ktorá nám miestami v textoch rôznych filozofov zamotá hlavu, prejdime k širšiemu záberu, t.j. k priestoru v ktorom sa normalita uplatňuje. Takémuto priestoru sa venuje Petr Rezek, ktorý hovorí, že normalita je pôda, na ktorej sa ukazuje, ako vieme reagovať na to, čo nazýva chvíľou.² Celý priestor normality vysvetľuje na príklade transsexuála, ktorého podrobil 50-hodinovej analytickej liečbe. Nezistil nič, okrem jediného, a to, že pacient trpel len nemožnosťou dať ženskosti, ktorá v ňom tkvela, dostatočnú podobu navonok. Odporca tohto zistenia, nemecký psychoanalytik Alexander Mitscherlich, obvinil Rezeka z toho, že prekročil psychoterapeutickú kompetenciu tým, že pacientovi vyhovel a vyliečil ho tým, že ho zmrzačil.³ Zatiaľ čo jedna strana hovorila, že normálne je byť tým, kým sa narodíme, druhá strana (tá ktorá vykonala pacientovi operáciu ablatio testium et penis) tvrdí, že ženskosť a mužskosť neznamená to isté ako pojmy žena a muž. Mužskosť pacient nevnímal len ako príslušnosť k určitým orgánom, avšak, ak sa nezmení jeho telo, aj on sám sa cíti prázdny, trefnejšie zmrzačený. Prirodzene, môžeme brať evolúciu ako revolúciu a stavať sa proti transgender osobám, no môžeme to považovať ako rozširovanie mantinelov pojmu normalita. Petr Rezek sa nám tak vo svojom diele *Fenomenologická psychológia* snaží povedať, že to čo sa nám javí ako abnormálne, v skutočnosti tak nemusí byť. Dalo by sa to brať aj opačne, teda že abnormálnosť pre transgender osoby znamená stav pred operáciou, pretože nemôžu žiť tak, ako to cítia, teda nemôžu žiť podľa svojich predstáv.⁴

Odchýlka od normy

Keď nám na hodinách geometrie nevýjde výpočet tak, ako má definované vyučujúca, je možné, že Vám povie, že určitú odchýlku je ochotná akceptovať. Norma podľa teórie práva vznikla, keď tesár potreboval vo svojej dielni určiť pravý uhol. Kolmou deskou určil pravý uhol a všetko, čo sa mu nepodobalo, sa vymykalo norme. Norma, ktorá sa vo filozofickom zmysle, príliš odchýli od ideálu, je metrická. A obrovitosť nás kauzalisticky privádza k monštruozite. Do definície monštra

musíme podľa Canguilhema zahrnúť, že je živá bytosť, no s negatívnou hodnotou.⁵ Privádza nás to k otázke, čo v skutočnosti tvorí podstatu nás samých, čo tvorí našu hodnotu? Ako sa zo živých bytostí stávajú valorizované bytosti? Monštrá si všímame kvôli ich odpudivosti. Niekedy sa ich bojíme, inokedy nás fascinujú. Život neprekračuje ani svoje zákony, ani svoje roviny. Nehody nie sú výnimkami. To, čo autor chcel povedať spočíva v tom, že veci, ktoré nám prídu monštruózne, sú vlastne tiež veľmi prirodzené. Patria do bežného života, a my by sme sa na to nemali pozeráť, ako sa ojedinelosť. Našu hodnotu by nemal tvoriť externý zjav, hoci estetickosť je mnohých predsa len príťažlivejšia.

To čo nám dnes príde nepredstaviteľné, sa v priebehu pár rokov môže veľmi rýchlo zmeniť. Dnes si mnohí z nás nevieme predstaviť, že namiesto skvelého hamburgera budeme jesť cvrčky. Ak si však ale uvedomíme, že každým dňom sa viac a viac hovorí o klimatickej kríze, a o tom, že ak chceme zachrániť planétu, musíme jesť menej mäsa alebo sa skôr zamerať na bielkoviny z hmyzu, už nám to tak utopistické nepríde. Ľudia sa postupne vzdávajú obchodov, ktoré definujeme ako fast fashion, vylučujú mikroténové sáčky či urobili trend z plátových tašiek, ktoré pomáhajú prírode svojou stálosťou v používaní. Hranice sa posúvajú a s nimi sa posúva aj normalita. Tieto hranice sa neposúvajú len v gastronómii, ale aj v iných aspektoch života ako práca, záľuby či vzdelanie. Keď Rezek hovorí, že „normalita spočíva aj v tom, byť verný svojej chvíli, splniť svoju úlohu, splniť svoje poslanie,“⁶ presne to je podľa mňa dôležité aj preto, aby sme viedli spokojný (naplnený) život.

Zhrnutie

Každí z nás sa na abnormalitu pozerá inak. Niekto s láskou, niekto s odporom, a aj to to ukazuje rozmanitosť spoločnosti. Fenomenológia sa usiluje o očistu predsudkových nánosov. O výkaz a popis fenoménov, teda predmetov transformovaných vo vedomí tak, ako sa javia samy o sebe. Umožňuje dôjsť až k popisu objektívne platných významov vecí, ktoré sú zachytené vo vedomí. Pravda vo fenomenologickom chápaní je plnou zhodou medzi mieneným a daným. Pri fenomenologickom prieskume druhej osoby musíme rešpektovať jej trvalú premenlivosť v spôsoboch, akými ona rozumie svetu i sebe.

Autor: Dominika Kuchárová

¹ CANGUILHEM, G.: *Le normal et le pathologique*. Paríž, PUF, 2011, s. 174

² REZEK, P.: *Fenomenologická psychológia*. Galerie Ztichlá klika, 2008, 246 s.

³ Ibidem, s. 102.

⁴ Trefne to vystihuje aj príklad s chlapcom, ktorý si odmietne zobrať šaty, pretože sú dievčenské.

⁵ CANGUILHEM, G.: *Le normal et le pathologique*. Paríž, PUF, 2011, s. 191.

⁶ REZEK, P.: *Fenomenologická psychológia*. Galerie Ztichlá klika, 2008, s. 117.

Argumentárium

Argument vyplývajúci zo systematiky zákonodarstva - v dnešnej dobe pri rozsiahlosti právnej úpravy nie je možné zhrnúť zákonodarstvo do jedného predpisu. Naopak, je tvorené mnohými právnymi predpismi, rôznej právnej sily. Ak zákonodarcu členiť zákony, nerobí to náhodne. Formálne sa snaží vymedziť, čo k sebe z hľadiska obsahu patrí, čo oddeliť, čo je obsahovo iné. Základné systematické interpretačné pravidlo spočíva v tom, že právna úprava obsiahnutá v nejakom celku zákonodarstva sa vzťahuje k matérii upravenej v tomto celku, nie k ostatným upraveným v inom systematickom celku rovnakej úrovne.

Literatúra: MELZER, F.: Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. 1. vydanie. Praha : C.H. Beck, 2009, s. 140.

Príkladom nám môže byť nedávny Nález Ústavného súdu SR o neústavnosti predčasných volieb prostredníctvom referenda, kde Ústavný súd SR deklaroval, že „[k]onštatovanú rovnocennosť dvoch foriem výkonu zákonodarnej moci ústavný súd vyvodil zo znenia čl. 2 ods. 1, ako aj čl. 30 ods. 1 ústavy, ktoré stanovujú, že nositeľom štátnej moci sú občania, ktorí túto moc vykonávajú, resp. sa podieľajú na správe verejných vecí buď priamo, alebo prostredníctvom svojich volených zá-

stupcov. Rovnako dôležité pri tom je aj systematické členenie ústavy, keď úprava postavenia a právomocí národnej rady a úprava referenda sú spoločne obsiahnuté v piatej hlave ústavy s názvom zákonodarná moc.“ Podľa Ústavného súdu SR je tak ľud prejavujúci vôľu v referende na rovnakej úrovni ako zákonodarný zbor, pretože spôsob výkonu referenda je umiestnený v piatej hlave pod názvom zákonodarná moc rovnako ako činnosť Národnej rady SR.

Literatúra: Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS. 7/2021 zo dňa 7. júla 2021 (referendum o predčasných voľbách), bod 74.

Logický aspekt výkladu - tento druh výkladu často býva skrytý v myšlienke konzistencie a bezrozpornosti argumentačného reťazca. Veľakrát sa k logickému (systematickému) aspektu výkladu pripisujú tiež základné pravidlá riešenia normatívneho sporu (pravidlo právnej sily, pravidlo času, pravidlo špeciality). Obvykle sú tieto pravidlá nepísané, odvodzujú sa z právneho systému indukčným spôsobom.

Literatúra: HLOUCH, L.: Teorie a realita právní interpretace. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 221.

Autor: Dominika Kuchárová

Stĺpček M. M.

Autor: Monika Martišková

„Rozhodnutie čaše je záväznou čarodejnou zmluvou!“

Slová predsedu medzinárodnej čarodejníckej spolupráce Bartemia Croucha, vďaka ktorým sa stal Harry štvrtým trojčarodejníckym šampiónom, sú fanúšikom ságy o snáď najslávnejšom čarodejníkovi dobre známe. Keď sa nad ich obsahom zamyslíme v kontexte príbehu a danej situácie, mohli by sme výklad tohto pravidla vnímať ako príliš formalistický.

V tomto stĺpčeku by som sa chcela krátko zamyslieť nad slovami prezidentky SR zo dňa 1. februára 2022, ktorá k aktuálne toľko diskutovanej téme obrannej dohody s USA o zlepšení spolupráce poznamenala, že s ohľadom na možné pochybnosti o texte rámcovej zmluvy „ona o interpretačnú doložku nežiada, ona ju dáva“, a to na podporu viazanosti interpretácie. Prijatie zmluvy Zuzana Čaputová vo všeobecnosti podporila, no zároveň dodala, že zmluvu po schválení NR SR ratifikuje iba s interpretačnou doložkou. Ak vychádzame len zo samotného textu zmluvy, niektoré ustanovenia by mohli (avšak možno nikdy nemuseli) byť vnímané inak než v zmysle účelu, s ktorým boli kreované.

Bol prístup prezidentky s ohľadom na spoločenskú situáciu dôsledný alebo by sme sa mohli spoľahnúť na čisto formalistický výklad ustanovení?

Fotografie Terézie Knorovej

Analógové fotografie fotené našou študentkou Bc. Teréziou Knorovou, ktorá sa umiestnila na 3. mieste v fotografickej súťaži vyhlásenej Trnavskou univerzitou – LET(O) 2021

